

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΑΦΙΕΡΩΘΕΝ

ΕΙΣ ΤΗΝ Α. Β. ΥΨΗΛΟΤΗΤΑ
ΤΟΝ ΠΡΙΓΚΙΠΑ ΓΕΩΡΓΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΑΤΟΝ ΑΡΜΟΣΤΗΝ ΕΝ ΚΡΗΤΗ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ
ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΡΙΑ
Δ^ς ΑΡΤΕΜΙΣΙΑ Ι. ΛΑΝΔΡΑΚΗ

Γραφεῖα «Σπινθήρος» ἐν Χαλέπα

ΕΤΟΣ Α'

ΤΕΥΧΟΣ Θ'

Σεπτέμβριος — 1902

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Φρ. Χρ. 6.

Όρος ἀπαράβατος

ἢ προπληρωμὴ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝΝΑΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ
ΑΡΤΕΜΙΣΙΑΣ Ι. ΛΑΝΔΡΑΚΗ

Ό προσήλυτισμός ἐν Κρήτῃ. — Πα-
τάξατε αὐτὸν (Θρησκεία).

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΛΑΝΔΡΑΚΗ

Γένεσις καὶ ἀνάπτυξις τῆς Γραφῆς
καὶ γραφικῆς ὕλης ἐν τῇ ροῇ τῶν
αἰώνων (Γραφοδιφικά).

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΖΩΓΡΑΦΙΔΟΥ

Τὸ μυστήριον τοῦ κάλλους.

ΑΡΤΕΜΙΣΙΑΣ Ι. ΛΑΝΔΡΑΚΗ

Τὸ εὐεργετικὸν τῆς ἀποταμιεύσεως
πνεύμα — Ταχυδρομικά — Τραπε-
ζητικά — Σχολικά Ταμιευτήρια
— Ἡ γυνὴ καὶ ἡ ἀποταμίευσις
(Οἰκονομολογικά). Συνέχεια ἐκ
τοῦ 8ου τεύχους καὶ τέλος.

ΜΕΝΕΛΑΟΥ Ι. ΛΑΝΔΡΑΚΗ

Μαῦρο ὄνειρο (Ποίημα ἀπὸ τὰς
«Ἀστράπας»).

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΙΑΚ. ΚΑΛΑ Ι. ΣΑΚΗ

Ό τάφος τῆς συζύγου τοῦ Όνόριου
Μπέλλου (Μεσαιωνικά Κρητικά)

ΑΡΤΕΜΙΣΙΑΣ Ι. ΛΑΝΔΡΑΚΗ

Ἐκστάσεις (ποίημα).

ΝΙΚΟΥ Σ. ΓΚΙΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ποτὲ δὲν με ἠγάπησαν (ἀπὸ τοῦς
Πανσέδες).

Α... Ι. . Λ...

Οἱ τύλοι τῶν Κρητ. γραμματοσήμων.
ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ — ΕΙΚΩΝ 1.

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

* Νέα ἐγκύκλιος λίαν ἐντονος ἐξεδόθη ἐσχάτως ὑπὸ τῆς Α. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωαννίμου τοῦ Γ' σκοποῦσα τὴν ἀποσόβησιν τοῦ κινδύνου ὃν διατρέχει ἡ Ὁρθοδοξία ἐκ μέρους τῶν ἐκ τῆς Γαλλίας ἐκδιωχθέντων καὶ εἰς τὴν Ἀνατολὴν εἰσβαλόντων Καθολικῶν κληρικῶν ταγμάτων. Τὸ κέντρον περὶ ὃ περιστρέφεται ἡ Πατριαρχικὴ ἐγκύκλιος εἶνε ἡ ἀπαγόρευσις τῆς εἰς χεῖρας προσηλυτιστικῶν ὁργάνων ἀναθέσεως τῆς τε ἀνατροφῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως τῶν ὀρθοδόξων παιδῶν. Ἀληθῶς ἡ παρὰ τῶν ἀλλοδόξων καὶ ἀλλογενῶν τούτων διδασκάλων παρεχομένη πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ διδασκαλία καὶ τὰς θρησκευτικὰς τῶν παιδῶν πεπονήσεις διαστρεβλοῖ καὶ ψυχροῦς καὶ ἀδιεφούς, ἂν ὅχι τι πλεόν, καθιστᾷ αὐτοὺς πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὰ πάτρια. Ἰδιαίτερος ἡ Α. Παναγιότης ἐπιστᾷ τὴν προσοχὴν τῶν γονέων ἐκείνων, οἵτινες «εἴτε ἐν ἀγνοίᾳ τῶν πραγμάτων, εἴτε διότι παρασύρονται καὶ ἐλκύονται ἀπὸ διαφορῶν ὑποσχέσεις, εἰσάγουν ἂν ὑπὸ πτωχὰ τέκνα τῶν εἰς τοιαῦτα σχολεῖα ἢ δέχονται εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν τοὺς τοιοῦτους διδασκάλους, ὧν ἡ ἀποστολὴ καὶ τὸ ἔργον δὲν εἶνε ἡ ἠθικὴ μόρφωσις, ἢ ἐπιστημονικὴ ἐκπαίδεσις καὶ ὁ ἐκπολιτισμὸς, ἀλλ' ὁ θρησκευτικὸς προσηλυτισμὸς καὶ ἡ ἀποπλάνησις τῶν ἀπλουστέρων ἀπὸ τῆς ἁγίας ὀρθοδόξου πίστεως κτλ.».

Τὸ ἀληθές εἶνε ὅτι ἡ πληγὴ αὕτη παρετηρήθη ἐσχάτως καὶ ἐνταῦθα μετὰ πολλῆς ταχύτητος ἐπεκτεταμένη, ἔνεκα τοῦ ὅπου δημοσιεύσας σήμερον καὶ τὸ «Περὶ προσηλυτισμοῦ ἐν Κρήτῃ» ἡμέτερον ἄρθρον.

* Καθὰ ἐξ Ἑλλάδος μανθάνομεν ἡ Ἑλλὰς ἀρχεται μετ' οὐ πολὺ διὰ τῆς ἐν Ἀθήναις ἐδρευούσης Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας συμματεύουσα τῶν ἐν Κρήτῃ ἀνασκαφῶν, τῶν ὑπὸ ξένων πρὸς ἡμᾶς ἀρχαιολογικῶν ἐταιριῶν ἐνεργουμένων μέχρι σήμερον. Εἶνε λίαν εὐχάριστος ἡ ληφθεῖσα αὕτη ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας Ἀθηνῶν σοβαρὰ ἀπόφασις, ὅπως καὶ διὰ τῆς ἐλληνικῆς σκαπάνης ἔλθωσιν εἰς φῶς τοσαῦτα κειμήλια τῶν προϊστορικῶν χρόνων τεθαμμένα ὑπὸ τὸ αἰμοβαρές τῆς Κρήτης ἔδαφος. Διὰ τῶν ἐν τοῖς κόλποις τῆς Κρητικῆς γῆς ἐναποτεθειμένων πλουσίων κατὰ ποσότητα καὶ εἶδος ἀντικειμένων τέχνης πρόκειται ἴσως, ὡς φρονοῦσιν οἱ περὶ τὰ ἀρχαιολογικὰ ἀσχολούμενοι, νὰ ἀναγνωσθῶσι πλείστα ἐλλείπουσαι σελίδες τοῦ τεραστίου βιβλίου τῆς προόδου τοῦ πολιτισμοῦ.

* Εἰς ἐκπλήσσοντα ἀριθμὸν ἀνέρχεται τὸ ποσὸν ὅπερ ἀντιπροσωπεύουσιν αἱ μέχρι τοῦδε ὑποβληθεῖσαι αἰτήσεις πρὸς ἀποζημιώσιν τῶν κατὰ τὴν τελευταίαν Κρητικὴν ἐπανάστασιν καταστραφέντων Κορητῶν καὶ ξένων ὑπηκόων 50,000,000 χρῆσαι δραχμαί! Τὸ ἐκ τοῦ προθέτου φόρου εἰς τὰ Κρητικὰ τελωνεῖα 30% ἐπὶ ὅλην δεκαετίαν διὰ τὸν σκοπὸν τῆς ἀποζημιώσεως, εἶνε ἀδύνατον νὰ ἀνταποκριθῇ οὐδὲ πρὸς τὸ 1)4 τῶν ἀπαιτήσεων τῶν ζημιωθέντων. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἐλάχιστον μέρος τῶν δοθησομένων ἀποζημιώσεων ἀπαραίτητος θὰ εἶνε πλὴν τῶν γεννησομένων ἐξελέξεων καὶ ἡ ἐπιβολὴ τοῦ ὄρκου εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ ἀποζημιωθῶσιν. Ἡ συνείδησις καφεύει ἐνίοτε πρὸς τισι προκειμένου περὶ ὀλικῶν κερδῶν, καὶ εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν πολλοὶ ἐνόμιζαν ὡς ἐπιβεβλημένον εἰς αὐτοὺς καθήκον νὰ ἐπιζητήσωσιν οὐχὶ τὴν ἀνάγκησιν, ἀλλὰ τὴν ἀπόκτησιν περιουσίας. Ἡ ἐπιβολὴ τοῦ ὄρκου θέλει μετριάσει κατὰ τι τὸν ἀριθμὸν τῶν τοιούτων.

* Ἀνεχώρησε τὴν 16ην ἰσταμένου ἡ ἐν Σούδα ὁρμισθεῖσα ἐπὶ τινος ἡμέρας μοῖρα τοῦ Ἀγγλικοῦ

στόλου τῆς Μάχης. Πολλοὶ ἐκδραμόντες εἰς Σούδα καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἀπήλαυσαν τοῦ γραφικοῦ θεάματος τοῦ ἀπόπλου τῶν Ἀγγλικῶν κολοσσῶν. Ἡ γὰρ καὶρὸν ἐπίσκεψις τῶν Ἀγγλικῶν σκαπῶν πληροὶ στερεῶν τὰ βελάντια τῶν ἐρχομένων εἰς ἄμεσον μετ' αὐτῶν ἐπικοινωνίαν, ἰδίᾳ δὲ τῶν κατόχων ἀμαξῶν, λεωφορείων, τῶν ξενοδόχων καὶ διευθυντῶν τῶν καφωδείων.

* Ἀνεχώρησεν εἰς Ἀθήνας ὁ Ἰδιαίτερος Γράμματεὺς τῆς Α. Β. Γ. τοῦ Ἡγεμόνος κ. Α. Παπαδιαμαντόπουλος μετὰ τῆς ἀξιοτίμου Κυρίας του χάριν ἀναψυχῆς.

* Ἀφίκετο ἐν Χανίοις ὁ ἐν Κύπρῳ Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Ἰωάννης Καλούτσας μετὰ τῆς ἀξιοτίμου οἰκογενείας του πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἐνταῦθα συγγενῶν του.

* Ἀφίκετο ἐξ Ἀθηνῶν ὁ φιλόπατρις δικηγόρος καὶ τῶς βουλευτῆς κ. Γεώργιος Δασκαλογιάννης.

* Ἐπανεκάμψεν ἐξ Ἰταλίας, μετὰ τοῖμα ἡνέπουσιαν, ὁ Καθηγητὴς τῆς Ἰταλικῆς γλώσσης κ. Ancarani μετὰ τῆς ἐριτίμου Κυρίας τοῦ.

* Ἀναχωρεῖ ἐντὸς τῆς προσεχοῦς ἐβδομάδος δι' Ἀθήνας ὁ κ. Μενέλαος Λαυδράκης τελειόφοιτος τῆς Νομικῆς, ἀδελφὸς τῆς Διευθυντρίας τοῦ «Σπινθῆρος», οὗτινος τυγχάνει καὶ συνεργάτης. Τὸν συνοδεύουν αἱ τρυφερώτεροι εὐχαί μας.

* Ἀγγέλλομεν τὴν ἔκδοσιν τοῦ περὶ σπουδαστοῦ συγγραμματος τοῦ ἱατροῦ κ. Σ. Ζωγραφίδου «Υγιεινὴ τῶν νεύρων καὶ τῆς ψυχῆς» συγγραφὴν μετὰ μελέτην τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Αἰδμεμβέργης W. ERB, περὶ «τῆς αὐθότης νευροπαθείας τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων». Τιμᾶται δραχμῶν 2,50 μόνον διὰ νὰ κυκλοφορήσῃ εὐκόλως. Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ «Σπινθῆρος».

* Ἐξετυπώθη εἰς τρίτην ἔκδοσιν κομψοτάτην καὶ εἰκονογραφημένην τὸ παιδαγωγικώτατον ἀναγνωστικὸν βιβλίον «Ὁ Συνταγματικὸς Ἕλληνας» τοῦ κ. Δ. Βουτετάκη. Ἡ μεγάλῃ κυκλοφορίᾳ καὶ ἡ εὐμένης ὑποδοχὴ ἧς ἔτυχον πανταχοῦ τοῦ Ἑλληνισμοῦ αἱ δύο προηγούμεναι ἐκδόσεις τοῦ κοινωφελοῦς τούτου βιβλίου ἀποτελοῦσι τὴν εὐγλωττοτέραν σύστασιν.

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΛΑΝΔΡΑΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΕΓΑΛΟΝΗΣΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

Φυσικὴ καὶ πολιτικὴ

Μετὰ πλείστων ἱστορικῶν σημειώσεων πρὸς χρῆσιν τῶν παντὸς βαθμοῦ Δημ.

Σχολείων ἀρρένων καὶ θηλέων ἀδείᾳ τῆς ἐπὶ τῆς Παιδείας Ἀνωτέρας Διευθ. τῆς Κρητ. Πολιτείας.

Γεωγραφικὴ καὶ ἱστορικὴ ἀκοίβεια.

— Γλῶσσα εὐληπτος καὶ σαφής. —

Διάταξις ὕλης παιδαγωγικωτάτη.

— Ἐκδόσις λίαν ἐπιμεμελημένη. —

Ὑπερτέρα πάσης μέχρι τοῦδε ἐκδοθείσης διὰ τὰ Σχολεῖα Γεωγραφίας τῆς Κρήτης.

Πωλεῖται παρ' ἅπασιν τοῖς βιβλιοπωλείοις τῆς Κρήτης καὶ παρὰ τῷ συγγραφεῖ.

Ο ΠΡΟΣΗΛΥΤΙΣΜΟΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗ

ΠΑΤΕΞΑΤΕ ΑΥΤΟΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΧΑΝΙΩΝ
ΑΠΕΔΕΥΓΜΕΝΗ

Διά πολλούς και ποικίλους λόγους θεωρούσαι λίαν επίκαιρον να χαράξωμεν ολίγας γραμμάς κατά τοῦ προσηλυτισμοῦ δημοσιεύομεν τὴν κατωτέρω μικρὰν ἡμῶν πραγματείαν ἐπὶ τοῦ σοβαροῦ τούτου ζητήματος.

Κύριον τῆς ὁρθοδοξίας γνώρισμα εἶνε ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως. τὴν ὁποίαν οὐδεὶς δικαιούται νὰ ἀφαιρέσῃ παρὰ τοῦ ἄλλου μεταχειριζόμενος τὴν διὰ τοῦ ἐντέχνου λόγου πειθῶ, τὴν δωροδοκίαν, τὰς στοργικὰς ἐκδηλώσεις τὰς συνοδευομένας πάντοτε ὑπὸ τοῦ σπέρματος τῆς ἐνόχου διδασκαλίας καὶ παντοῖα ἄλλα μέσα ἀνάλογα τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως καὶ ἠθικῆς καταστάσεως τοῦ εἰς χεῖρας προσηλυτιστικῶν ὀργάνων περιπίπτοντος.

Ἡ ὁρθόδοξος ἡμῶν πίστις ἡ ἀναγνωρίζουσα τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀτόμου, οὐδέποτε ἀποκλείει τὴν ἐλευθέραν ἐξάσκησιν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων παντὸς ἀντιδοξούντος, ἐν αἷ χώραις τυγχάνει αὕτη ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία, οὐδὲ θεωρεῖ ἐγκλημα τὴν περὶ τὰ δόγματα διαφορὰν. Τὸν ὁρθόδοξον Χριστιανικὸν κόσμον ἀνέκαθεν ἐχαρακτήρισε τὸ πνεῦμα τῆς γλυκύτητος καὶ τῆς ἀνεξιθρησκείας, διότι ἔχων οὗτος ὡς νόμον τὸ Εὐαγγέλιον ἐπολιτεύθη συμφώνως πρὸς αὐτό. Ὁ Ἰησοῦς εἶπεν εἰς τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων: «ἀφετε συναυξῆσθαι ἀμφοτέρα (σίτος καὶ ζιζάνια) μέχρι τοῦ θερισμοῦ· καὶ ἐν καιρῷ τοῦ θερισμοῦ ἔρῳ τοῖς θερισταῖς· συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δέσμας πρὸς τὸ καῦσαι αὐτά· τὸν δὲ σῖτον συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου».

Ἡ ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μὴ διατελοῦσα ὑπὸ θεοκρατικὸν δεσποτισμὸν οὐδέποτε ἐτιμώρησε τὸν πλανώμενον ἐν ταῖς δοξασταῖς του, οὐδ' ἐπεβλήθη βία κατὰ τῆς ἀνθρωπότητος δὲν ἐμαστίγωσε, δὲν ἐδασάνεισε, δὲν ἐψυλάκισε, δὲν ἐκαύσε, δὲν μετεχειρίσθη τέλος τὸν δόλον τὸν ἐν χρῆσει σήμερον παρὰ τοῖς προσηλυτισταῖς. Ὑψώσε τὴν στενωρίαν ἀλλὰ γλυκυτάτην αὐτῆς φωνὴν καὶ ἐκήρυξε παρρησίᾳ τὰ ἱερὰ καὶ ἀκαταμάχητα αὐτῆς δόγματα.

Ἡ γλυκύτης τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὡς θεία τις μελωδία, ἐδόνεισε τὰς εὐγενεστέρους ἐν τῷ ἀνθρώπῳ χορδὰς καὶ ἀθρόοι οἱ πιστοὶ προσήλθον εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Ἡ Ὁρθόδοξία ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς δὲν ἐφοβήθη οὐδὲ θά φοβηθῇ ποτὲ τοὺς κατ' αὐτῆς ἀντιστρατευμένους. Ὁ ἥλιος οὐδέποτε ἐφοβήθη τὴν ὑπαρξίν τῶν ἀστέρων διότι αἱ φωτοδόλοι αὐτοῦ ἀκτῖνες μόλις ἀνατέλλουσαι ἐξαφανίζουσι τὴν ἀσθενῆ λάμψιν ἐκείνων. Ἀλλ' ὡς φιλόδοτος μήτηρ λυπεῖται δι' ἐκεῖνα τὰ τέκνα της, ἅτινα ἐκπίπτουσι μὴ ἔχοντα ἀρκοῦντος πεφωτισμένην τὴν διάνοιαν, ὥστε νὰ ἐπιχύσῃ αὕτη φῶς ἐπὶ τῶν σκοτεινῶν καὶ πεπλανημένων ἰδεῶν, αἵτινες διὰ ψευδοῦς περιβαλλόμεναι αἰγλῆς πανούργως ὑποβάλλονται αὐτοῖς ὑπὸ τῶν οὐτιδανῶν ἐκείνων ἀργυρονήτων ὀργάνων, ἅτινα πωλοῦσιν ἀντὶ ἀφρονῶν ἀργυρίου τὴν συνειδήσιν των, ὡς ἄλλοι Ἰσκαριῶται, καὶ ἅτινα ἐπωφελοῦμενα τοῦ εὐπλάστου τῆς παιδικῆς ηλικίας ἡ τῆς δυσἀρεστοῦ ψυχολογικῆς καταστάσεως τοῦ ἐνηλί-

κου ἡ τῆς ἐλαφρότητος τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ χαρακτήρος αὐτοῦ. συνήθως δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τῇ ἐλαφρότητος τοῦ βαλαντίου ἄρχονται τοῦ σατανικοῦ αὐτῶν ἔργου βαθμίδον καὶ κατ' ὀλίγον, ρυθμίζοντα τὴν ποσότητα τοῦ δηλητηριώδους ἠθικοῦ αὐτῶν σπέρματος ἀναλόγως τῆς ποιότητος τοῦ πρὸς καλλιέργειαν δόλω καταληφθέντος ἀγροῦ. Ὅπου δὲ τὸ ἔδαφος φαίνεται εἰς αὐτοὺς μάλλον πετρώδες, δὲν ζητοῦσι νὰ ἀποσπάρωσιν ἀμέσως τὰς πέτρας, ἀλλὰ χύνουσιν ἐπ' αὐτῶν κατὰ σταγόνας τὸ δηλητηριώδες τῆς δολερᾶς διδασκαλίας τῶν ὑγρὸν ἐχοντες ὡς ἀρχὴν τὸ: σταγόνες ὕδατος πέτρας κοιταίνουσι.

Εἶνε φοβερὰ ἡ δύναμις τῆς ἐπιτηδεϊότητος τῶν ὑποκριτῶν τούτων, οἵτινες περιάγουσι τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῇσαι ἓνα προσήλυτον ὅστις γενόμενος προσήλυτος καθίσταται υἱὸς γεέννης διπλότερος αὐτῶν.

Μετὰ τῆς ὑπερφυσικῆς ἐκείνης τέχνης, ἥτις διακρίνει πᾶν διαβολικὸν ἔργον, ἡδῶς δάκνοντες οἱ ἰοδόλοι οὗτοι ὄφεις οἱ φέροντες τὸ προσωπεῖον τῆς ἀγαθότητος καὶ συμπαθείας, μεταδίδουσι σὺν τῷ δηλητηρίῳ τῆς στρεβλώσεως τῶν θρησκευτικῶν δογμάτων καὶ τὴν ἀκατάσχετον ἐπιθυμίαν πρὸς συνέχειαν τοῦ μιᾶς αὐτῶν ἔργου, ὅπως λυσσῶν κύων μεταδίδει τὴν ὁρμὴν τοῦ δάκνειν εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ διχθὲν θῦμα.

Καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν θυμάτων τούτων ὁλονὲν σταθερῶς αὐξάνει, ὁ δὲ πρὸς μετάδοσιν τῶν νέων δογμάτων αὐτῶν ζῆλος ἀποβαίνει σὺν τῷ χρόνῳ ἰσχυρὸς φανατισμὸς.

Γνωρίζω ἄνθρωπον τὴν στοιχειώδη μόνον κεκτημένον μόρφωσιν — διότι μεταξὺ αὐτῶν ἰδίως καὶ τῶν παιδῶν ἐκλέγονται τὰ θηράματα — ἐσχάτως προσηλυτισθέντα ἀπὸ κάποιον καλοκάγαθον Χριστιανὸν ἐργαζόμενον ὑπὲρ τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων. Ὑπὲρ τοῦ βαλαντίου τοῦ ἠθελον νὰ εἰπω καὶ περιφρονῶντα μέγαν δερμάτινον θύλακα, ὡς μοι εἶπον, μετὰ διάφορα τῆς τέχνης τοῦ ἐργαλείου, ὡς νὰ μὴ ἤρουν αἱ ἐσχάτως ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν ἐμφωλευσάσαι ἐτέρου εἰδους προσηλυτιστικὰ προπαγάνδα, αἱ ἐμφωλευσάσαι ἐν τῇ πατρίδι μας ὅπως διαδώσῃ τὰ ψῶτα (!)

Καὶ λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς μετεβλήθη· παρήτησε τὴν τέχνην του, ἔγεινε σκυθρωπὸς καὶ νυχθημερὸν ἀναγινώσκει ψυχροφελῆ βιβλία. Τὰ ἐνδύματά του μετεβλήθησαν σχεδὸν εἰς ράκη, ὁ στόμαχός του συχνότατα διαμαρτύρεται, ὡς μαρτυρεῖ ἡ σκελετώδης μορφή του τὴν ὁποίαν κατέστησεν ἀπαισίαν ὁ ἐν ὅλῃ τῇ ζωτικότητι ἀναβάλλων τὸ πρῶτον θρησκευτικὸς φανατισμὸς. Καὶ θὰ εἴπητε ὅτι δὲν θὰ στερῇται ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ἀφοῦ λαμβάνει ἀπὸ τὴν . . . ἀνώνυμον Ἐταιρείαν ἀρκετὸν μισθόν. Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ δαίμων στερούμενος στοργῆς πρὸς τὰ τέκνα του ταῦτα λαμβάνει οὐχὶ τὰ ἡμῖς ἐκ τῶν κερδῶν, κατὰ τὴν κοινὴν παρουσίαν, ἀλλ' ὁλόκληρα τὰ κέρδη.

Ὁ ἀτυχὴς κατέστη ἀγνώριστος, ἀλλὰ καὶ μιστὸς εἰς πάντας, ἀφοῦ τοὺς πάντας βλέπει μετὰ βλέμμα τὸ ὁποῖον τοὺς ἀποκαλεῖ βεδήλοισι. Μεγίστην δὲ εὐρίσκει τέρπιν, ὅταν τυχὸν τῷ

δώσει προσοχήν ἐντὸς κύκλου ἀνεχομένου τὴν ἀπὸ τοῦ προφητικοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξερχομένην διδασκαλίαν. Ἐνθυμούμενος μερικὰ ἐκ τῶν σοφισμάτων, ἅτινα μετεχειρίσθη ὁ διδάσας αὐτὸν, τὰ ἐπαναλαμβάνει, στρεβλωμένα ἐννοεῖται, καὶ μετέχοντα κατὰ πολὺ οὐχὶ πλεόν τοῦ ἀλόγου ἀλλὰ καὶ τοῦ γελοίου.

Ἄλλ' ἐν τῷ πνεύματι τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν ἀποτελούντων τὸ ἀκροατήριον αὐτοῦ, αἱ πεπλανημένοι περὶ τὰ δόγματα ἰδέαι του εὐρίσκουσιν ἰσχυρὰν ἀντίστασιν, συνήθως δὲ θρησκευτικὴ ἐρικ ἀπειλητικὴ ἐγείρεται. Ὁ ἀπειλητικὸς ἐκ τῶν ἐκτάκτων ἀκροατῶν τοῦ διδάγματος τοῦ νέου προσκλήτου εἶνε ὁ γυνώσκων εἰς τὴν κοινωνίαν μας γέρον πωλητῆς συνόψεων, βίων ἁγίων ἐνίοτε δὲ καὶ σταυρῶν καὶ κομολογιῶν ἐκ τοῦ Ἀγίου Τάφου.

Ὁ εὐσεδέστατος ἡλιοκαὴς γέρον ἐπαναστατεῖ κατὰ τοῦ νεαροῦ Χρυσόστομου (!) κατὰ τρόπον ἀστειότατον ὑπερβαίνοντα πᾶσαν περιγραφὴν. «Ἐσὺ δὲν εἶσαι εἰς θέσιν—φωνάζει μανιωδῶς—ναί, δὲν εἶσαι εἰς θέσιν νὰ συζητῇς περὶ Θεοῦ. Ἀμαρτάνεις καὶ ὁ Θεὸς θὰ σὲ συντρίψῃ καὶ θὰ σὲ καταστρέψῃ, μασδῶνε ἐλεεινὲ καὶ ἄθλιε».

Καὶ αἱ γινώμαι δυστυχῶς διχάζονται αἱ μὲν συντασσόμεναι μὲ τὰς τοῦ εὐσεβοῦς γέροντος τοῦ ἐπιτιθεμένου λάβρως ἐν τῇ ἀπλότητί του κατὰ τοῦ θρησκευτικοῦ ῥήτορος, αἱ δὲ ὑπὲρ τοῦ τελευταίου, μαρτυροῦσαι τὴν ἰσχυρὰν ἐπίδρασιν ἣν ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ λαοῦ ἀσκούει τὰ ὑπὸ τῶν προσκλήτων ριπτόμενα ἐπ' αὐτῶν ἠθικὰ μικροδία.

Αἱ θρησκευτικαὶ πεποιθήσεις τοῦ λαοῦ, οὐτινος τὸ πνεῦμα δὲν γεννᾷ τὸ ἀντιφάρμακον κατὰ τοῦ βακύλου ἐκείνου, εὐρίσκονται εἰς κίνδυνον νὰ διασαλευθῶσι κατὰ μικρὸν καὶ λεληθότως.

Καὶ τίς δύναται νὰ στηρίξῃ τὰς θρησκευτικὰς τοῦ λαοῦ πεποιθήσεις καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὰς ἀκλονήτους; τὸ ἀπ' ἐκκλησίας ἢ ἐν ἐπιγεγραφαῖς διαλέξεσι κήρυγμα; Ἄλλ' οὐδέποτε σχεδὸν ἀκούεται ἡ εὐεργετικὴ φωνὴ του. Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου; ἀλλ' εἰς οὐδὲν σχεδὸν συντελεῖ, ἐφ' ὅσον δὲν γίνεται καταληπτὸν εἰς τὸν λαόν διὰ τῆς ἀπ' ἀμβωνος ἐρμηνείας.

Ὅταν ὁ διάκονος ἀναγινώσκει τὸ ἱερὸν ἡμῶν Εὐαγγέλιον πάντων τὰ βλέμματα ὑψοῦνται πρὸς τὸν ἄμβωνα. Ἡ χριστιανικὴ ψυχὴ διψᾷ νὰ ἀπολαύσῃ τῶν ὑψηλῶν ἐννοιῶν τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ ἐκείνῃ Βίβλῳ κεκρυμμένων, ἀλλὰ δυστυχῶς τοῦ ἱστορικοῦ μόνον μέρους ἀντιλαμβάνομενος ὁ Χριστιανὸς κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου, προσήλοι ἐκεῖ τὸ βλέμμα ἵνα οὐχὶ μόνον διὰ τῆς ἀκοῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ὁράσεως, εἰ δυνατόν, ἀντιληφθῇ τῶν ἀναγινωσκομένων. Ἐννοεῖ ὅταν ἀκούῃ ἐπὶ παραδείγματι, ὅτι ἦλθε πρὸς τὸν γλυκύν ἡμῶν Ἰησοῦν παραλυτικὸς τις καὶ ἐθεραπεύθη ὑπ' αὐτοῦ, δὲν ἐννοεῖ ὁμῶς π. χ. τὸ : «ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπωλέσει αὐτήν καὶ ὁ μισθὸν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν» διὰ τοῦ ὁποίου ἴσως ἐννοεῖ, ὅτι ὀφείλει νὰ μισῇ τὴν ἐν αὐτῷ πνοὴν τοῦ Ἀντιμουρῶ, τὴν ἀθάνατον ψυχὴν του, τάσσων τὴν ὑπὲρ αὐτῆς μέριμναν εἰς ἥττονα μοῖραν τῆς φροντίδος πρὸς ἡδονὴν τοῦ σώματος καὶ πλεῖστα ἄλλα τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου χωρία, ἅτινα τυγχάνουσιν ἀκατάληπτα οὐχὶ μόνον εἰς τὸν ἀμαθῆ λαόν, ἀλλὰ πολλὰκις καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἀνεπτυγμένον μὲν πνευματικῶς μὴ ἐνδκνήσαντα

δὲ εἰς ἐπισταμένην τοῦ Εὐαγγελίου μελέτην.

Καὶ ὁ δυστυχὴς φιλακόλουθος Χριστιανὸς κουράζων τὸ πνεῦμά του πρὸ τοῦ ἀκατάληπτου καμμύει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀναγινωσκομένου τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Εὐαγγελίου, τῆς πηγῆς πάσης σοφίας, τοῦ ὑψίστου φιλοσοφικοῦ διδάγματος, ὅπερ ἐδόθη εἰς τὸν ἀληθῆ Χριστιανόν, ὅπως χρησιμεύῃ αὐτῷ ὡς πηξὶς τῶν σκέψεων καὶ αἰσθημάτων του, ὡς φρούριον περὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν του ἐναντίον τῶν ἀπάναστα χάθεν θρησκευτικῶν ἐπιδρομῶν καὶ τῶν φοβερῶν αὐτῶν ὀπλῶν.

Οὐχὶ δὲ μόνον ὑπὲρ τῶν ἐνγλήκων ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν παιδῶν ἵπτοῦμεν τὸ ευεργέτημα τῆς τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου ἐρμηνείας ὑπὸ τῶν διδασκόντων αὐτοῦ.

Παρετηρήσατε ἴσως καὶ ὑμεῖς, φίλοι συμπολίτιδες, μεθ' ὁπόσης θρησκευτικῆς κατανύξεως προσεῖχον τὰ τέκνα σας κατὰ τὴν ἀπ' ἐκκλησίας ἀνάγνωσιν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τῆς παραμονῆς τοῖς εἶχον ἐρμηνεύσει οἱ διδασκοντες αὐτά. Δύνασθε ἥδη νὰ συμπεράνῃτε ὅπόσον ἀποτελεσματικωτέρα θὰ ἀπέβαινε νὴ ἐργασία αὐτὴ, ἐὰν ἐγένετο οὐχὶ διὰ σχοινωτενῶν ρητορικῶν λόγων ἀκατάληπτων σχεδὸν διὰ τοὺς μικροτέτους ἰδίᾳ τῶν μαθητῶν, ἀλλ' ὑπὸ εἰδικοῦ καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας καταδεικνύοντος εἰς τὴν τρυφῆράν νεότητά δι' ἀπλῆς καὶ καταληπτικῆς διδασκαλίας τὰ ἐκ τῶν ὑψηλῶν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ἐννοιῶν σωστικὰ πορίσματα καὶ θέγοντος διὰ τῆς ἠθικῆς αὐτοῦ διδασκαλίας τὰς λεπτοτέρας χορδὰς τῶν νεαρῶν τούτων χριστιανικῶν καρδιῶν.

Αἱ καρδίαι τῶν μικρῶν εἶνε εὐπλαστοὶ ὡς θερμὸς κηρός, αἱ δὲ σκέψεις τῶν λίαν εὐμετάδελτοι. Ὑπὲρ αὐτῶν ὅθεν πρὸ παντὸς ἄλλου δέον νὰ ληφθῶσι μέτρα δραστήρια καὶ μέγιστα προφυλάξεις μέχρι τῆς ἐντελοῦς κατηχηάσεως τῆς ἠθικῆς ταύτης λήμης τοῦ προσκλήτου.

Ἐνθυμοῦμαι τὴν σκανδαλώδη εἰδῆσιν ἣν ὅτε ἤμην ἐσωτερικὴ μαθήτρια ἐν τῷ Ἀρσακείῳ Ἀθηνῶν μᾶς ἔφερον πρῶταν τινὰ αἱ ἡμισύσαιτο συμμαθήτριά. Μερικὰ μικρὰ ἐκ τῶν φοιτῶντων εἰς τὸ Τοσίτσειον, μεταβαίνοντα τὸ ἑσπέρας εἰς τὰς οἰκίας τῶν ἑρριπτον κρυφίως τὴν ἀπὸ τῆς μικρᾶς κλίνης τῶν ἀνηρτημένῃν ἱερῶν εἰκόνα. Τὸ πρᾶγμα δὲν διέλαθε τὴν προσοχήν τῶν ἐκπεπληγμένων γονέων· ἐπὶ δὲ τῇ αὐστηρᾷ ἐρωτῆσει αὐτῶν «δὶατί τὸ ἐκαμαναυτὸς;» αἱ μικραὶ μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ἀθῶους ὡς αἰθριοὺς οὐρανὸς ὀφθαλμοῦς ἀπεκρίνοντο : «Μαμὰ μου, δὲν φταίω ἐγώ, μοῦ τὸ εἶπε «κεῖνος ὁ χαρτοπώλης ποῦ εἶνε κοντὰ στὸ σχολεῖδ' μας, πῶς αὐτὸ εἶνε ἕνα παληοσάβιδο, ἕνα ξύλο σὰν καὶ τὰ θρανία μας σὰν καὶ τὰ σάνδια χάμω ποῦ τὰ πατοῦμε. Μαμὰ μου, μοῦ ἔδωκε καὶ ζωγραφιὰς χωρὶς λεπτὰ».

Τὸ σκάνδαλον ἐκράτησεν ἐπὶ δύο ἡμέρας ἀνάστατον τὸν σχολικὸν κόσμον καὶ τοὺς ἀμέσως ἐνδιαφερομένους γονεῖς, μέχρις οὗ τὸ Διοικητικὸν τοῦ Ἀρσακείου Συμβουλίου μεριμνῶν ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς μορφώσεως τῶν ἐν τοῖς διαφόροις τμήμασι τῆς Σχολῆς φοιτουσῶν μαθητῶν ἀπεδίωξε τὸν ἀθλίον χαρτοπώλην Ρ. Π. ἐκ τῆς ὁδοῦ Παρθενωγείου τῇ βοηθείᾳ τῆς Ἀστυνομίας ἥτις, ἂν δὲν ἀπατάμεθα πὰρ οὐ σίτισεν αὐτὸν ἐπισήμως τὴν ἐπαύριον εἰς τὸν... θύλακα τοῦ δεσμωτηρίου.

Εἰς τοιαῦτα κακοῦργα καὶ δόλια μέσα καταφεύγουσιν τὰ ἀξιοκαταφρόνητα ταῦτα τῶν κοι-

νωνίων ἐκδράσματα, οἱ εὐεργέται οὗτοι τῆς ἀνθρωπότητος ὡς αὐτοκαλοῦνται, οἱ βλέποντες τὸν Θεὸν ἐν ὀπτασίαις (1) ἵνα κερδοσκοποῦντες ἐξαπατήσῃσι τρυφερὰς ὑπάρξεις, ἐνῶ ἂψ' ἑτέρου ἄλλων ἐνυλίκων μεταβάλλουσι τὸ ὀρθόδοξον δόγμα καὶ ἄλλων, εἰς οὓς δὲν δύναται νὰ ἀποδείξῃσι τὸ ὀρθὸν τῶν πανούργως ὑποδαλλομένων αὐτοῖς δογμάτων, διασαλεύουσι καὶ διαστρέφουσιν τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις ἐνσταλάζοντες εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν διὰ ποικίλων σοφισμάτων τὴν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ἀληθείας τῶν δογμάτων, ἅτινα ἐπρέσβευον μέχρι τοῦδε, παραλύοντες οὕτω καὶ καταστρέφοντες τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα.

Ἐκ τῶν τελευταίων τούτων πλεῖστα παραδείγματα ἐκ τῆς ἡμετέρας κοινωνίας θὰ ἡδυνάμεθα λεπτομερῶς νὰ ἀναφέρωμεν, φειδόμεθα ὅμως οὐχὶ τῶν προσηλυτιστῶν, ἀλλὰ τῶν προσηλύτων, ὧν ἡ θρησκευτικὴ συνειδησις ἐταράχθη ἐνεκα διαφόρων λόγων προκαλούντων τὸν οἰκτον καὶ οὐχὶ τὸν πόλεμον ἐναντίον αὐτῶν.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἡ ἀνευ πάθους καὶ δόλου ἐκθεσις τῶν δογμάτων τῶν ἀντιδοξούντων εἰς τε τοὺς ναοὺς καὶ τοὺς εὐκτηρίους οἴκουσ αὐτῶν εἶνε ἐλευθέρᾳ ὑπὸ τῆς Πολιτείας. Ἀλλ' ἡ χορὴς διωροδοκίων καὶ ἄλλων ἐξευτελιστικῶν διὰ τὴν ἀνθρωπίνην συνειδησιν μέσων, ἡ ἐκμετάλλευσις τῆς πνευματικῆς ἀδυναμίας τοῦ παιδὸς ἢ τοῦ ἀδυνάτου χαρακτῆρος τοῦ ἐνυλικοῦ ἢ ἄλλων προσφύων περιστάσεων ἀπαγορεύονται αὐστηρῶς ὑπὸ τῶν Νόμων τῆς Πολιτείας. *

* Κρητ. Συντάγματος ἄρθρον 10: "Ἐκαστος εἶνε

Ἀλλὰ πρὸ τῆς Πολιτείας ἡ οἰκογένεια ἃς προφυλάξῃ τὰ τέκνα τῆς μὴ ἀποστελλούσα ταῦτα πρὸς τοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος ἐργαζομένους τὸν προσηλυτισμὸν ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς τῶν φώτων διαδόσεως, ἡ δὲ Ἐκκλησία ἃς ἀναλάβῃ τὰ εὐγενῆ αὐτῆς ὅπλα κατὰ τῶν οὐτιδανῶν τούτων, οἵτινες θρασεῖαν ἐγείραντες ἐσχάτως τὴν κεφαλὴν ἐν τῇ πατρίδι μας, ἀπειλοῦσι νὰ διασαλεύσῃσι καὶ τέλος νὰ μεταβάλλωσι τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τῶν ἀσθενεστέρων—εὐτυχῶς εὐαρίθμων—αὐτῆς τέκνων, ὧν τὸ πνεῦμα δὲν εἶνε εἰσέτι ἀρκούντως παρεσκευασμένον ὥπως ἀνικροῦσθαι τὰ δολῶς ἐκτοξευόμενα προσηλυτιστικὰ βέλη.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀντὶ νὰ ἀναμένῃ τὸ φοβερὸν τοῦ προσηλυτισμοῦ ἀποτελέσμα, ὅπως ἀπομακρύνῃ ἀπ' αὐτῆς τοὺς προσηλύτους, ὡς σεσηπὸτα τοῦ Χριστιανισμοῦ μέλη κηρύττουσα αὐτοὺς αἰρετικούς, ἃς προφυλάξῃ μᾶλλον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν δηλητηριωδῶν βελῶν τοῦ προσηλυτισμοῦ, τανύουσα τὰς πανισχύρους καὶ ζωοποιούς αὐτῆς πτέρυγας, τὸ δὲ κήρυγμα τῶν δογμάτων καὶ ἡ ἐν γένει ἠθικὴ διδασκαλία ἐστῶσαν αἱ προστάτευτικαὶ πτέρυγες, ὑφ' ἃς νὰ ἀναπαύται ἡ ὀρθοδοξία.

Ἀρτεμῖς Ι. Λανδράκη

ἐλεύθερος νὰ πρετβεύῃ οἰονδήποτε θρήσκευμα προτιμᾷ. Ὁ προσηλυτισμὸς ἀπαγορεύεται . . . ν.
— Ἐλλην. Συντάγματος ἄρθρον 1: "Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἐν Ἑλλάδι εἶνε ἡ τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας . . . ἀπαγορευομένου τοῦ προσηλυτισμοῦ . . . ν."

ΓΡΑΦΟΔΙΚΤΙΚΑ

ΓΕΝΕΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΗΣ ΥΛΗΣ

ΕΝ ΤΗ ΡΟΗ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

Verba volant scripta manent

ΠΡΟΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὰ ὄργανα δι' ὧν ἡ ἰδέα κυκλοφορεῖ καὶ ἀπαθανατίζεται. — Γλῶσσα, γραφή — Ἡ ἀρμολογία καὶ ὁ σκοπὸς ἐκατέρας

Αὗτο εἶνε τὰ ὄργανα δι' ὧν ἡ ἰδέα μεταδίδεται διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ κυκλοφορεῖ ἐφ' ὁλοκλήρου τῆς γῆνης σφαίρας. Ἡ γλῶσσα ἀφ' ἑνός, ἡ γραφή ἀφ' ἑτέρου.

Ἐκ τῶν δύο τούτων ὀργάνων ἡ μὲν γλῶσσα εἶνε τὸ κυρίως ἱστορικὸν ἐκεῖνο στοιχεῖον τὸ ἐκ φυσικῶν γεννηθὲν λόγων, ὅπερ ἐτάχθη ὅπως παρακολουθῇ ἐκάστοτε τὴν κοινωνικὴν πρόοδον καὶ τὰς ποικίλας τῆς κοινωνίας ἀνάγκας μεταμορφούμενον καὶ πλουτιζόμενον. Ἡ δὲ γραφή οὕσα αὐτόχρημα ἡ φωτογραφικὴ τῆς γλώσσης εἰκὼν ἀποτελεῖ τὸ τεχνικὸν καὶ ὑπηρετικόν, οὕτως εἰπεῖν, στοιχεῖον, δι' οὗ ἐκείνη ὑπὸ τὰς ἐκάστοτε διαφόρους αὐτῆς μορφάς διατυπύεται ἐπὶ τοῦ ξύλου, τοῦ λίθου, τοῦ μαρμάρου, τοῦ μετάλλου, τῆς περγαμνῆς, τοῦ παπύρου καὶ τοῦ χαρτοῦ, λαμβάνουσα οὕτω καὶ ἐξωτερικῶς

ἀντιληπτὴν ὑπόστασιν καὶ ἀπαθανατιζομένην.

Ἐνῶ δὲ ἡ γλῶσσα αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἀρκεῖται εἰς ἔπη πτερόεντα, ἡ γραφή συγκρατεῖ τὴν ἰδέαν, ὅπως μὴ ἀποπτῇ μετὰ τοῦ παρερχομένου χρόνου καὶ οὕτως ἐξαφανισθῇ. Δι' αὐτῆς παρελθόντες πρὸ ἡμῶν αἰῶνες ὁλόκληροι παρῶντες, ὑποβαλλομένου οὕτω τοῦ παρελθόντος εἰς τὰ ὅμματα καὶ τὴν κρίσιν ἡμῶν. Καὶ κατὰ τὴν ἀνθρωπωφελὴ ταύτην παρέλασιν παρέχεται εἰς ἡμᾶς τὸ μέσον νὰ συμβουλευόμεθα σεβαστὰ παρὰ τῇ σήμερον πεπολιτισμένη ἀνθρωπότητι πρόσωπα πρὸ αἰώνων ζήσαντα ἐπὶ τῆς ὑδρογείου, νὰ θαυμάζωμεν τὰ ἀπαράμιλλα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀριστουργήματα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, νὰ ποδηγετώμεθα καὶ ἐπιστημονικῶς νὰ προσδεύωμεν. Διὰ τῆς γραφῆς τέλος ἐκμηδενίζονται αἱ ἀχανεῖς ἐκτάσεις τῶν ὠκεανῶν καὶ τῶν ἐρημῶν καὶ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα διασταυροῦται καθ' ἀπάσας τὰς διεθνύσεις.

Ἀντικείμενον τῆς προκειμένης πραγματείας θέλει εἶσθαι ἡ γραφή, ἥς πρῶτον μὲν θὰ ἐξετάσωμεν τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν (ταύτης τὸ ἀκριβέ-

ληθές πιστούται ἐδραζόμενον ἐπὶ τῶν διαφόρων τῆς ἐξελιζέω; αὐτῆς σταδίων), δεύτερον δέ, ἐὰν καὶ κατὰ πόσον ἡ σημερινὴ αὐτῆς διατύπωσις ἱκανοποιῇ τὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας ἀνταξίως πρὸς τὴν ὁλονὲν ἐπιτελουμένην πρόοδον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ τρίτον περὶ τῶν ὀργάνων αὐτῆς, τοῦτέστι περὶ τῆς γραφικῆς ὕλης, ἀπὸ τῆς παλαιότητος ἐποχῆς μέχρι σήμερον.

Τῆς γραφοῦρικῆς δὲ ταύτης πραγματείας τὸ πρῶτον μέρος ἦτο τὸ περὶ γραφῆς θέλει ἐπισφραγισθῇ διὰ τῆς ἐρεῦνης τῆς γραφῆς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης τῆς καὶ κυρίως ἐνδιαφερόσης ἡμᾶς.

1ον ΕΠΟΠΤΙΚΗ ΣΥΝΕΝΟΗΣΙΣ

Ἡ ἐποπτικὴ συνενόησις ὡς σπέρμα τῆς γραφῆς. — Σχέσις ἐποπτικῆς συνενόησεως καὶ ὀνοματοπεποιημένης γλώσσης. — Ἀντικείμενον ἀμφοτέρων ἡ φύσις — Εἶδη ἐποπτικῆς συνενόησεως: Σχηματικὴ, καθαρῶς ἐποπτικὴ καὶ συμβολικῶς ἐποπτικὴ συνενόησις. — Λείψανα ἐποπτικῆς συνενόησεως.

Τὸ σπέρμα τῆς γραφῆς ἀποτελεῖ ἡ καλουμένη ἐποπτικὴ συνενόησις οὕσα καθαρῶς φύσις, ἅτε συνισταμένη ἐκ σχημάτων καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων πραγματικῶς καὶ συμβολικῶς λαμβανόμενων.

Ἡ ἐποπτικὴ αὕτη συνενόησις μεγίστην σχέσιν ἔχει ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς μετὰ τὴν πρωτόγονον γλώσσαν τὴν κληθεῖσαν ὑπὸ τῶν νετέρων ὀνοματοπεποιημένην ἢ γλώσσαν τῶν ἐπιφωνημάτων. Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι στερούμενοι τῆς ἐνάριθρου φωνῆς, πρὸς κτήσιν τῆς ὁποίας πρῶτον καὶ μόνον διδάσκαλον ἔσχον τὴν φύσιν, ἐγένοντο οἰονεῖ ἢ ἡχῶ ταύτης· π. χ. ἐκ τῆς πνοῆς τοῦ ἀνέμου, τῆς βροχῆς, τῆς βροντῆς, τῆς ροῆς τῶν ὑδάτων, τοῦ φλοίσβου τῆς θαλάσσης, τοῦ κελαρύσματος τῶν ρυάκων, τοῦ θροῦ τῶν φύλλων, τοῦ κρωγμοῦ τῶν κοράκων, τῶν φωνῶν τῶν διαφόρων ἄλλων ζώων, καὶ τοῦ κελαδήματος τῶν πτηνῶν συλλέξαντες προσήρμωσαν εἰς τὸν ἀπαράμιλλον κατὰ τὴν ἐπιδεκτικότητα καὶ προσφυσέστατον λάρυγγα αὐτῶν τοὺς πολυποικίλους σχετικούς καὶ ἐν τοῖς πλείστοις τραχεῖς φυσικούς τούτους φθόγγους, εἰς οὓς τῇ βοήθειᾳ τοῦ παρερχομένου χρόνου διὰ τῆς ἐκλεπτύνσεως καὶ ἐξευγενίσεως ἐντελεστέραν ἐκάστοτε προσέδιδον διατύπωσιν μεταβαλόντες αὐτοὺς ἀπὸ δυσδιαγνώστους λαρυγγικούς, εἰς εὐδιακρίτους, ἐμπροσθοφώνους καὶ λεπτούς. Τὸ ἄψευδές τῆς θεωρίας ταύτης καταδείκνυται ἐκ τῆς διατηρήσεως εἰς πάσας σχεδὸν τὰς γλώσσας πολλῶν ὀνοματοπεποιημένων λέξεων.

Ὅπως δὲ ἡ ὀνοματοπεποιημένη γλώσσα οὕτω καὶ ἡ ἐποπτικὴ συνενόησις ἀφειτηρίαν ἔσχε τὴν φύσιν, καθότι δύο τὰ ὄργανα τῆς συνενόησεως ταύτης ἀμφοτέρα φυσικά: ἡ σχηματικὴ δηλ. ἡ διὰ τῶν σχημάτων καὶ τῶν ποικίλων τοῦ πρῶτον μορφοσμῶν σιωπηρὰ συνενόησις—ἡς λείψανα ἢ σημερινὴ παντομίμα καὶ ἡ σχηματικὴ τῶν κοφιδάλων γλώσσα—καὶ ἡ κα-

θαρῶς ἐποπτικὴ ἦτοι ἡ δι' ὀρατῶν ἀντικειμένων ἐποπτικὴ συνενόησις, καθ' ἣν ταῦτα λαμβάνονται πάντοτε μετὰ τὴν πραγματικὴν αὐτῶν σημασίαν, ἐκτὸς ὅταν πρόκειται περὶ διατύπωσης ἀφρημένων ἐννοιῶν, ὅτε λαμβάνονται συμβολικῶς.

Ἡ τε σχηματικὴ, ἡ καθαρὰ ἐποπτικὴ καὶ ἡ ὑποδιαίρεσις ταύτης ἢ συμβολικῶς ἐποπτικὴ συνενόησις ἐδράζονται ἐπὶ τῆς φύσεως. Φυσικὸν εἶνε ἐπὶ παραδείγματι εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ δεικνύῃ διὰ τοῦ δεικτοῦ, νὰ κλίνη ἢ νὰ ἐγείρῃ τὴν κεφαλὴν, νὰ κλείῃ τὰ βλέφαρα ἢ νὰ ὑψῇ τὰς ὀφρεῖς εἰς ἐνδειξιν συναινέσεως ἢ ἀρνήσεως καὶ ἐν γένει νὰ μεταχειρίζεται πάντα τὰ μέσα τῆς σχηματικῆς συνενόησεως, ὡς ἐπίσης φυσικὸν εἶνε εἰς αὐτὸν—καὶ τοῦτο σχετίζεται πρὸς τὴν καθαρῶς ἐποπτικὴν συνενόησιν—νὰ λαμβάνῃ καὶ ἐποπτικῶς νὰ δεικνύῃ τὸ ἀντικείμενον, περὶ οὗ ἐπιθυμεῖ ἀκριθέστερον νὰ συνενωθῇ εἴτε ὑπὸ τὴν πραγματικὴν εἴτε ὑπὸ τὴν συμβολικὴν αὐτοῦ ἐννοιαν. Ὁ Εὐερέξης ἐζήτησε παρὰ τῶν Ἑλλήνων γῆν καὶ ὕδωρ ὡς σύμβολον ὑποταγῆς, τὸ κηρύκειον τῶν πρέσβεων τῆς ἀρχαιοῦς ἐκκοσμεῖτο ὑπὸ δύο περιπεπλεγμένων ὄψεων ἀντιπροσώπων ἁλλήλοισι κειμένων εἰς ἐνδειξιν ἀδελφοποιήσεως, δέσμη ράβδων συνεβόλιζε τὴν ἰσχὺν ἐν τῇ ἐνόητι κτλ.

Τῆς ἐποπτικῆς ταύτης συνενόησεως πλείστα σώζονται λείψανα, καθότι ἡ μὲν σχηματικὴ ὁλόκληρος διετηρήθη διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἡ καθαρῶς ἐποπτικὴ ἐπιστημονικῶς εἰσῆχθη εἰς τὰ σχολεῖα ὑπὸ τὸ ὄνομα ἐποπτικὴ διδασκαλία πρὸς ἐντελεστέραν κατανόησιν τῶν διδασκομένων, ὁ δὲ κλάδος αὐτῆς, τοῦτέστι ἡ συμβολικῶς ἐποπτικὴ συνενόησις, διετηρήθη εἰσέτι καὶ παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει π. χ. ἡ συνθηματικὴ γλώσσα τῶν ἀνθέων καὶ χρωμάτων, ἡ συμβολικὴ ἐννοια τῶν ἀντικειμένων ἀγκυρα, πέταλον, σταυρός, καρδιά κτλ., ἡ συμβολικὴ διατύπωσις τῆς ἐννοίας διὰ τοῦ λεκτικοῦ τρόπου τῆς μεταφορᾶς π. χ. ἀδαμάντινος χαρακτῆρ, Lucerna juris (λαμπτήρ τοῦ δικαίου ἦτοι νομομαθῆς) ἢ κρυπτογραφικὴ γραφὴ ἢ εὐχρηστος παρὰ διπλωμάταις καὶ μεγαλεμπόροις, αἱ παραστάσεις τῶν διαφόρων στεμμάτων καὶ τῶν σημαίων τῶν διαφόρων Ἐθνικοτήτων, ἡ ἐν τῇ παγκοσμίᾳ μυθολογίᾳ συμβολικὴ προσωποποιήσις τῶν διαφόρων φυσικῶν καὶ ἠθικῶν δυνάμεων π. χ. Ἡφαίστος, Ἀθηνᾶ κ.τ.λ.

Ἡ σχέσις αὕτη τῆς πρωτογόνου γλώσσης καὶ τῆς ἐποπτικῆς συνενόησεως βάσιν ἔχει τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους: «ὁ ἄνθρωπος μιμητικώτατον ζῶον ἀπάντων».

2ον ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

Ἡ φύσις ἐν ἀντιγράφῳ. — Ἡ ἐν Αἰγύπτῳ ἐντελεστέρα τῆς εἰκονικῆς γραφῆς διατύπωσις. — Πῶς ἐννευετέλεσθη. — Οἱ εἶναι καὶ ἡ εἰκονικὴ γραφὴ. — Λείψανα αὐτῆς.

Ὡς καὶ ἀνωτέρω διελέθομεν ἡ ἐποπτικὴ συνενόησις ὑπῆρξε τὸ προπαρασκευαστικόν

στάδιον τῆς γραφῆς, γεννηθείσης τὸ πρῶτον ὑπὸ τὸν τύπον τῆς εἰκονικῆς γραφῆς ἢ ἰδεογραφίας, ἥτις διαφέρει τῆς ἐποπτικῆς συνειδήσεως, καθότι ἐκείνη μὲν ἔλαβε τὴν φύσιν αὐτὴν καθ' ἑαυτήν, ἡ δὲ εἰκονικὴ ἔλαβε τὴν φύσιν ἐν ἀντιγράφῳ. Ἐσκέφθησαν δηλονότι οἱ ἄνθρωποι καὶ εὗρον ὅτι εἶνε λογικώτερον, προκειμένου νὰ συνειδηθῶσι περὶ ἀντικειμένου τινός, ἀντὶ νὰ λαμβάνωσιν αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀντικείμενον ἀνὰ χεῖρας καὶ νὰ ἐπιδεικνύωσιν αὐτὸ, νὰ λαμβάνωσι ἐπίπεδον σῶμα καὶ νὰ χαράττωσιν ἐπ' αὐτοῦ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀντικειμένου· τοῦτο τὴν χρησιμεύουσαν πρὸς μετάδοσιν τῆς ἰδέας τοῦ ἀντικειμένου περὶ οὗ ἤθελον νὰ συνειδηθῶσι.

Τῆς διὰ τοῦ χρόνου ἐξελιχθείσης εἰκονικῆς γραφῆς τὴν ἐντελεστέραν διατύπωσιν εὐρίσκομεν παλαιάτα ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν φύσιν τῆς χώρας. Αἱ πλήμμυραι τοῦ Νείλου ἐπειδὴ ἐξήλειπον ἐκάστοτε τὰ ὅρια τῶν ἀγρῶν ἐπεβλήθη ἡ ἀνάγκη χάριν τῆς διατηρήσεως τῶν ὁρίων νὰ χαράττωσιν ἐπὶ ἐπιπέδων ἐπιφανειῶν τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἔκτασιν αὐτῶν· ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἡ πρώτη ἀρχὴ τοῦ εἰκονίζεσθαι ποικίλα σχήματα ἥτις ἔθηκε τὰς βάσεις τῆς Γεωμετρίας.

Ἡ ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων τελειοποιηθεῖσα εἰκονικὴ γραφὴ χαρακτηρίζεται διὰ τὸ σαφές καὶ εὐληπτον αὐτῆς. Παραδειγματικῶς ἀναφέρομεν τὰς ἐπὶ τινος ἀρχαίου Αἰγυπτιακοῦ ἀνακτόρου κατὰ σειρὰν κεκλιμένας τέσσαρας εἰκόνας :

Ἡ πρώτη παριστᾷ τὸν βασιλέα τῆς Αἰγύπτου διακρινόμενον ἐκ τοῦ στέμματος.

Ἡ δευτέρα στρατιώτας μετὰ τόξων καὶ βελῶν.

Ἡ τρίτη στήθος κατατεμνόμενον ὑπὸ χειρῶν ἀπομεμονωμένων χάριν συντομίας.

Ἡ τετάρτη πλῆθος Νουβῶν διακρινόμενων ἐκ τῆς ἐνδυμασίας αὐτῶν.

Ἐπὶ τῶν 4 τούτων εἰκόνων ἀνεγνώσθη :

«Ὁ Βασιλεὺς τῶν Αἰγυπτίων μετὰ τῆς τοξοφόρου στρατιᾶς του κατέσφαξε καὶ ἡχμαλώτισε πλῆθος Νουβῶν».

Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς εἰκονικῆς γραφῆς παρ' ὅλον τὸ εὐληπτον καὶ σαφές ἦτο ἀνεπαρκές, καθότι τὸ ὅλον ἐν προσδεῦον ἀνθρώπινον πνεῦμα ἐπλουτίζετο διὰ περισσοτέρων ἀφηρημένων ἐννοιῶν, αἵτινες ἀτελέστατα διευτυποῦντο διὰ τῶν παραστάσεων τῆς εἰκονικῆς γραφῆς.

Ἡ γραφὴ αὕτη καίτοι χαρακτηριθεῖσα ἀνεπαρκῆς καὶ ἀπορριπτέα παρ' ὅλων τῶν λαῶν, παρὰ μόνου τοῦ μεμονωμένου καὶ στασίμου λαοῦ τῶν Σινῶν δὲν ἀπερρίφθη χάριν τῆς μὴ ἀπὸ τῶν πατρίων παρεκκλίσεως, ἀλλ' ἐτελειοποιήθη καὶ πῶς διὰ τῆς προσθήκης ἐλαχίστων φθογγικῶν σημείων, αἵτινα ὑπῆρξαν τὰ σπέρματα τῆς μετὰ ταῦτα μορφωθείσης φωνητικῆς γραφῆς, ἥς πρωτεργάται μὲν κατὰ δίκαιον λόγον θεωρητέοι οἱ Σῖναι, τελειοποιεῖται δὲ οἱ Αἰγύπτιοι καὶ οἱ Φοίνικες.

Παραδειγματικῶς ἀναφέρομεν τὰς ἐξῆς Σινικὰς

γραφάς : Ὁ ἥλιος παρίσταται διὰ κύκλου φέροντος ἐν τῷ μέσῳ στιγμὴν, τὸ ὅρος δι' ἐνός τριγώνου, ἡ ἔννοια ἐρημότητος διὰ συνθέτου σημείου ἐκ τῶν παριστανόντων τὰς εἰκόνας ἄνθρωπος καὶ ὄρος, ἡ ἔννοια ὑπηρετρία διὰ τρισυνθέτου σημείου ἐκ γυναικός, χειρὸς καὶ σαρώθρου, ἡ παράστασις τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης σημαίνει φῶς, οὗς δὲ μεταξὺ δύο θυρῶν σημαίνει ἀκρόασις. Οἱ συνδυασμοὶ τῶν σημείων εἶνε πολυπλοκώτατοι π. χ. ἡ εἰκὼν τοῦ δένδρου εἰσέρχεται εἰς 1000 συνδυασμούς.

Τῆς εἰκονικῆς ταύτης γραφῆς λείψανα ἔχομεν τὴν συμβολικὴν ἀρχιτεκτονικὴν, τὴν συμβολικὴν γλυπτικὴν καὶ τὴν ζωγραφικὴν, αἵτινες ὑπῆρξαν αἱ πρῶται ἀρχαὶ τῆς γραφῆς.

Τὰς τέχνας ταύτας ἐπενόησαν οἱ ἀρχαῖοι ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ ἀπαθανατίσωσι τὴν μνήμην ἐπισήμων ἢ προσφιλῶν νεκρῶν ἐπὶ τῶν λαμπρῶν τύμβων τῶν ὁποίων ἡσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην νὰ χαράξωσι τὰς ἀρετὰς ἢ τὰ κατορθώματα αὐτῶν ἢ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ ἐκδηλώσωσι θρησκευτικὴν τινα ἰδέαν δι' ἀναγλύφων ἐπὶ λίθων καὶ διὰ ζωγραφιῶν. Ἐπίσης λείψανον τοῦ κατωτάτου βαθμοῦ τῆς εἰκονικῆς γραφῆς εἶνε καὶ ὁ τετοβισμός ἐν χρήσει σήμερον εἰς τὴν Πολυνησίαν, ἐξ ἧς καὶ τὸ Πολυνησιακὸν ὄνομα τετοβισμός σημαίνει τὴν δι' εἰκόνων κάλυψιν τοῦ ἀνθρωπίνου δέρματος, σήμερον μὲν γινομένην χάριν ἀπλοῦ κοσμηματος, ἀρχαιότερον δὲ πρὸς εἰκονικὴν ἐξιστόρησιν τῶν κατορθωμάτων τοῦ ἥρωος ἐπὶ τοῦ ἰδίου του δέρματος. Εἶδος τετοβισμού εἶνε καὶ ἡ ὑπὸ τῶν καταδίκων ἐν ταῖς φυλακαῖς φιλοτέχνησις (1) ἐπὶ τῶν βραχιόνων, τοῦ στήθους καὶ τῶν κνημῶν φαντασμαγορικῶν εἰκόνων. Ἐτερον λείψανον εἰκονικῆς γραφῆς εἶνε ἡ σημερινὴ μορφή τῶν Λατινικῶν ἀριθμητικῶν χαρακτήρων, ὡς βάσεως ληφθείσης τῆς ἀνθρωπίνης χειρὸς ἀπὸ τοῦ καρποῦ μέχρις ἄκρων δακτύλων, διὰ τῆς εἰκόνης τῆς ὁποίας ἐντεταμένης οὔσης παρίστανται τὸν ἀριθμὸν 5 ἐξ οὗ τὸ Λατικόν : V (οὗτινος ἡ γωνία παριστᾷ τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς). Διὰ τῆς εἰκόνης τῶν δύο χειρῶν διασταυρουμένων εἶδεδετο ἡ ἔννοια τοῦ ἀριθμοῦ 10, ἐξ οὗ τὸ Λατικόν : X (ἀπεικονίζον δύο διασταυρουμένας χεῖρας)· διὰ τῆς εἰκόνης τοῦ ἐνός δακτύλου εἶδεδετο ἡ ἔννοια τῆς μονάδος, ἐξ οὗ καὶ παρέμεινεν ὁ Λατικὸς ἀριθμὸς : I. διὰ δὲ τοὺς λοιποὺς ἀριθμοὺς μέχρι τοῦ ἑκατοσσετιθένιο διὰ τῆς γραφῆς δεξιόθεν ἢ ἀφηροῦντο διὰ τῆς γραφῆς ἀριστερόθεν τοῦ V ἢ τοῦ X τόσαι μονάδες ὅσοι ἦσαν οἱ ἀπεικονιζόμενοι δάκτυλοι.

Τῷ 600 π. Χ. ἐτελειοποιήθη τὸ ἀριθμητικὸν σύστημα διὰ τῆς προσθήκης τοῦ 0. Τὸ ψηφίον τοῦτο ὡς καὶ τὸ ∞ δὲν ἐπενεχθήσαν ὡς ψηφία ἀριθμητικά, ἀλλὰ παρελήφθησαν ἐκ τῆς θρησκευτικῆς φιλοσοφίας τῶν Ἰνδῶν μὲ τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν σημασίαν ἥτοι ὡς σύμβολα τοῦ Ἀπείρου ἐν τῇ θετικῇ καὶ ἀρνητικῇ αὐτοῦ ἐκφάνσει.

Λείψανα τῆς εἰκονικῆς γραφῆς εἶνε ἐπίσης κα-

τὰ ἄνευ λέξεων διηγήματα τὰ διὰ σειρᾶς μόνον σχετικῶν εἰκόνων παριστανόμενα, χρησιμεύοντα δὲ ἰδίᾳ ὡς πνευματικὴ ἄσκησις. Καὶ τελευταῖον λείψανον ἀνευρίσκουμεν τὸν γρίφον παριστῶντα δι' εἰκόνων διαφόρους φράσεις.

5ον ΦΩΝΗΤΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

Ἡ πρόοδος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ ἡ ἀνεπάρκεια τῆς εἰκονικῆς γραφῆς. — Ἐπινόησις φωνητικῆς γραφῆς. — Τί ἐπεδιώχθη καὶ τί ἐπετεύχθη δι' αὐτῆς. — Ἱερογλυφικὴ, Ἱερατικὴ, Σφηνοειδὴς γραφὴ. — Μεταβάτικόν στάδιον ἀπὸ εἰκονικῆς εἰς φωνητικὴν. — Πῶς προέκυψε τὸ Φοινικικὸν ἀλφάβητον. — Μετάπλασις αὐτοῦ εἰς Ἑλληνικὰ σχήματα. — Ὁ Ὀμηρὸς καὶ ἡ γραφὴ. — Ἐπεξεργασίαι καὶ συμπλήρωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφάβητου. — Εἶδον Ἑλληνικῆς γραφῆς. — Ὁ χρωματισμὸς αὐτῆς διὰ κανόνων, τόνων καὶ δημείων ἐτίξεως. — Ἡ ἀνεπάρκεια τῶν γραμματικῶν δημείων.

Πάντες λοιπὸν οἱ λαοί, ὡς καὶ ἄρτι εἴπομεν, ἐκτός τῶν Σινῶν, οἵτινες φοικιδῶσι πρὸ τῆς πρόοδου, οὐσὲς κατ' αὐτοὺς αὐτόχρημα παραβιάσεως τῶν προπατορικῶν παραδόσεων, συνήσθθησαν ὅτι, ἀφοῦ ἡ ἰδέα διατυπωμένη διὰ τῆς γλώσσης διαδίδεται καὶ ἀπαθανατίζεται διὰ τῆς γραφῆς, οφείλουσι νὰ ἀπορρίψωσιν ὡς ἀναξίαν τὴν εἰκονικὴν γραφὴν κατόπιν τῶν ἀλματωδῶν προόδων τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ζητήσωσι δὲ εὐρύκυκλον διάδοσιν καὶ ἀπαθανάτισιν τῆς ἰδέας διὰ γραφῆς καταλληλοτέρας.

Πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἀνθρωπωφελοῦς τούτου σκοποῦ προσφυσστέρα ἐχαρκτηρίσθη ἡ κληθεῖσα φωνητικὴ ἡ γραφὴ ἢ φωνογραφία, ἡ καὶ μέχρι σήμερον ἐν χρήσει παρὰ τῷ πεπολιτισμένῳ κόσμῳ, παρακολουθοῦσα σὺν τῇ γλώσσῃ τὴν ἐξελίξιν τῆς ἀνθρωπίνης ἰδέας. Διὰ τῆς φωνητικῆς ταύτης γραφῆς ἐπεδιώχθη καὶ ἐπετεύχθη τὸ ἐξῆς σοβαρὸν καὶ σπουδαῖον ἀποτέλεσμα :

«Οἱ εἰς ἐκάστην γλῶτταν ὀλίγοι ρθόγγοι μετεφέρθησαν περιτέχνως—καὶ ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ γραφὴ νὰ καθίσταται τέχνη, οὐτὰ μέχρι τοῦδε ἀπλὴ ἀντιγραφὴ τῆς φύσεως—διὰ τρόπου ὅσον ὁλόν τε ἀπλουστεροῦ ἀπὸ τῆς ἀκουστικῆς ἀντιλήψεως εἰς τὴν ὄρασιν, παρασταθέντος ἐκάστου αὐτῶν συμβολικῶς δι' ἰδιαιτέρου γραπτοῦ σημείου, μεταγγισθέντος οὕτω τοῦ γλωσσικοῦ πλούτου εἰς καταλληλοτέραν καὶ χρησιμωτέραν μορφήν τὴν τῆς φωνητικῆς γραφῆς».

Ἡ τὴν εἰκονικὴν γραφὴν τελειοποιήσασα Αἴγυπτος ἡ αὐτὴ φέρει καὶ τὰς δάφνας τῆς εἰς τὴν φωνητικὴν γραφὴν βαθμιαίας αὐτῆς μεταβάσεως—τῆς ἀρχικῆς διὰ χαρακτῆρων φθογγικῆς παραστάσεως ἀνηκούσης εἰς τοὺς Σίνας—συντελεσθείσης διὰ τῆς ἱερογλυφικῆς καὶ ἱερατικῆς γραφῆς.

Ἡ ἱερογλυφικὴ τῶν Αἰγυπτίων εἶνε μῆγμα τελειοποιημένης εἰκονικῆς καὶ στοιχείων φωνητικῆς φύσεως, καθόσον παραπλεῦρος τῆς λέξεως παρέθετον καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀναφερομένου ἀντικειμένου. Ἀκολουθῶς ἐμορφώθη ἡ ἱερατικὴ

γραφὴ οὕσα καθαρῶς φωνητικὴ—συλλαβικὴ ἄνευ εἰκονικῆς τινος παραστάσεως καὶ ἐντεῦθεν προέκυψε τὸ Φοινικικὸν ἀλφάβητον, ἥτοι ἡ ἀλφάβητικὴ φωνογραφία, ἥτις μετηνέχθη καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἐν μέρει ἐκ τῶν ἱερογραφικῶν χαρακτῆρων τῆς Αἰγύπτου καὶ ἐξ ἀρχαιοτάτης εἰκονογραφικῆς ἢ ἱερογλυφικῆς ἰδεογραφίας ὁμοίας πρὸς τὸ Σινικὸν ἀλφάβητον ἀπεδείχθη ὅτι προήλθεν ἡ Ἀσσυροβαβυλωνιακὴ σφηνοειδὴς γραφὴ, κληθεῖσα σφηνοειδὴς ὡς ἐκ τῆς ἐπ' αὐτῆς ἐπιδράσεως τῆς γραφικῆς ὕλης, καθόσον ἐν Βαβυλωνίᾳ ἡ χρῆσις τοῦ λίθου ὡς ὕλικου πρὸς γραφὴν δὲν ἦτο συνήθης, χαρασσομένης τῆς γραφῆς ἐπὶ πινάκων ἐκ γῆς, πρὶν εἶναι ὀπτηθῶσι καὶ σκληρυθῶσι, διὰ μικροῦ ἐργαλείου ἥτοι γραφίδος ἀποληγούσης εἰς τριγλῶχίνα αἰχμήν· οὕτω δὲ τὰ γράμματα ἐλάμβανον σχῆμα γωνιώδες καὶ ἡ γραφὴ κατέστη σφηνοειδὴς ὀνομασθεῖσα οὕτω τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ Engelbert : « caracteres formam habentes cuneolorum » ἥτοι γράμματα ἔχοντα τὸ σχῆμα τῶν σφηνῶν, ὑπὸ δὲ τῶν Ἀγγλῶν ἐκλήθη βελοειδὴς γραφὴ (=Arrow headed). Ἡ γραφὴ αὕτη ἥτις ἐγράφετο ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερά καὶ ἦς οἱ συλλαβικοὶ χαρακτῆρες ὑπερέβαινον τοὺς 500, μετεδόθη ἐκ τῆς Βαβυλωνίας εἰς τὴν Ἀσσυρίαν, οὕσα δὲ συλλαβικὴ κατέστη καθαρὰ φωνητικὴ ὑπὸ τῶν περλαθόντων ταύτην Περσῶν.

Τῆς σφηνοειδοῦς ταύτης γραφῆς οὐσὲς ἀγνώστου μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 12'. αἰῶνος κατωρθώθη ἡ ἀνάγνωσις αὐτῆς τῇ βοήθειᾳ τῆς Σανκριτικῆς καὶ τῆς Ζενδικῆς.

Ὁ πρῶτος ἀναγνὼς τὰς Περσικὰς σφηνοειδεῖς ἐπιγραφὰς καὶ διανοίξας τὴν ὁδὸν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Ἀσσυροβαβυλωνιακῶν ἐπιγραφῶν εἶνε ὁ ὑφηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἰέννης Georges Frideric Grotefend τῷ 1802 ὅστις ἐφήρμοσε τὰ ὀνόματα Ξέρξης, Δαρεῖος, Ὑστάσπης, Βασιλεὺς εἰς τὰ σφηνοειδῆ γράμματα. Ὁ δὲ περίφημος Ἀγγλὸς στρατιωτικὸς καὶ πολιτικὸς Henri Rawlinson ἀνεκάλυψε καὶ ἡρμήνευσε τὴν ἐκ 400 στοιχείων συγκεκριμένην ἐπιγραφὴν τοῦ ὄρους Βαγιστάνου εἰς ὕψος 300 ποδῶν ἀπὸ τοῦ ἐδάφους τῷ 1837. Διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῆς μεγάλης ταύτης ἐπιγραφῆς ἐσχηματίσθη ὁλόκληρον ἀλφάβητον τῶν σφηνοειδῶν γραμμάτων. Σήμερον τὸ Βρεττανικὸν Μουσεῖον περιέχει 50 χιλιάδας μικρῶν καὶ μεγάλων ἐπιγραφικῶν μνημείων σφηνοειδῶν. Διὰ τῆς ἐρμηνείας τῶν Αἰγυπτιακῶν καὶ Ἀσσυροβαβυλωνιακῶν μνημείων προήλθεν εἰς φῶς ἱστορία ἀνερχομένη μέχρι τῆς πέμπτης π. Χ. χιλιετηρίδος. Ὁ Hommel λέγει : « Ἐκ τῶν ἀνοιγομένων σχισμάτων τῆς γῆς ἀνεπήδησαν πανάρχαιοι περίοδοι ἱστορικαὶ πολιτισμοῦ καὶ τέχνης οἵοναι ἀπολυθεῖσαι ἐκ τῶν συνεχόντων αὐτὰς ὑπὸ τὴν γῆν χιλιετῶν μεγάλων δεσμῶν ».

(Ἔπεται συνέχεια)

Ἰωάννης Ν. Λανδράκης

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝ ΚΡΗΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΚΑΤΟΧΗΝ — ΓΑΛΛΟΙ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΚΑΛΛΟΥΣ

Εἶρε τὸ μόνον μυστήριον ὅπερ ὄχι μόνον δὲν εἶρε μυστηριώδες καὶ σκοτεινόν, ὡς σκέψαι τοῦ Βάγνερ ἢ δάσος ἐν νυκτί, ἀλλ' ὅπερ τοῦ ναντίον εἶρε ἀπλοῦν, διαυγές, ὡς τὸ βλέμμα ὠραίων ὀφθαλμῶν, οἵτινες θωπεύουν διὰ τῆς γλυκείας αὐτῶν περιστροφῆς τὰς ὀλίγας ταβτας γραμμὰς μου . . .

Εἶρε τι ἀπλοῦντατον καὶ φυσικώτατον.

Εἶρε . . . ἀλλὰ θέλονσιν ἀμέσως τὸ ἰδεῖν αἱ ὠραῖαι ἀναγνώστριαί, ἀφοῦ ἀκοῦσῃ τὴν περὶ κάλλους ἰδέαν τῆς ἀσχημοσύνης ἀλλ' εὐφροσύνης ὁμοφύλου τῶν κυρίας De Staël, ἥτις ἰσως ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἦτο ἀσχημος ἦτο καὶ εἰς θέσιν πλεονέκτονος πάσης ἄλλης καὶ ὁμιλήσῃ περὶ θησαυροῦ τὸν ὅποιον, φεῦ! ἡ δυστυχὴς δὲν εἶχε.

Λοιπόν, Κυρίαί μου, ἐν μέσσοις ὑπάρχει δι' ἡμᾶς, λέγει ἡ ἀσχημος συγγραφεύς, ὅπως ἐπαρκεσώμεν τὴν ὑγείαν μας· εἶρε «τὸ καὶ αἰσθασώμεθα φρίκην καὶ ἀποστροφὴν πρὸς τὴν ἀσθένειαν, ἐννοοῦσαι καλῶς, ὅτι ἡ ὑγεία εἶρε ἡ ὠραιότης καὶ τὸ θέλητρον ἡμῶν».

Ὅ,τι ἡ Mme De Staël εἶπερ ἐκ σκέψεως καὶ παρατηρήσεως, βεβαίως ἐπιστημονικῶς καὶ δι' ἀποδείξεων καὶ νόμων, ἡ Θεία Τέχνη, ἥτις τοιαῦτα ἴσχυσα ζήτηματα, ἀνυψοῦται ὑπεράνω τῆς ἀληθοῦς αὐτῆς θέσεως αἰρομένη εἰς θεῖον ὕψος ἐννοίας καὶ τελειότητος.

Ἄς μὴ φοβηθῇ ἡ εὐγενὴς ἀναγνώστρια ἐπιχειρήσῃ ἐκτύλιξιν φιλοσοφικῶν σκέψεων.

Δι' ὀλίγων μόνον ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ ἱατρικὴ, τῇ προσφέρουν τὸ ἄρθον τῶν σκέψεων αὐτῶν, καὶ τὸ ἄρθον τοῦτο ὡς φάρμακον, εἶρε ὅτι· ἡ μορφὴ ἐκδηλοῖ τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐπομένως τὸ κάλλος εἶρε μὴ μελωδία, ἐν μουσικῶν τεμάχιον ἐκφράσεως, μὴ ἀρμονία γραμμῶν ἐκδηλοῦσα τὴν ἐσωτερικὴν ἀρμονίαν

τῶν λειτουργιῶν, τῆς ὁποίας τὸ χρῶμα, ἡ ἐκφρασις, τὸ αἶσθημα, προσδίδεται ἀπὸ τῆς μουσικῆς τῆς ὑγιούς καὶ ἐραρέτου ψυχῆς.

Ἰδοὺ τὸ μυστήριον, τὸ ἀληθῶς ὀλίγον μυστηριώδες. Ἐὰν εὐαρεστηθῇ ὁμως ἡ εὐγενὴς ἀναγνώστρια καὶ προσέξῃ ὀλίγον, θέλει ἀντιληφθῇ ὅτι τὸ κάλλος εἶρε ἐκδήλωσις τῆς ὑγείας καὶ τῆς ἀρετῆς.

Οὔτε ὀλιγώτερον, οὔτε περισσότερον.

Οἱ ἀρχαῖοι ἡμῶν πρόγονοι, οἵτινες ὑψώσαν τὸ κάλλος εἰς τὸ ἰδεώδες, εἶχον ὥν, ὀλοζώντατον ἐνώπιον αὐτῶν τὸ ἰδεώδες τοῦτο τοῦ Ἀπόλλωρος, τοῦ Ἑρμοῦ, τῆς Ἀφροδίτης, τῶν ὠραίων Ἑλληνίδων, τῶν Ἀμαζόνων, τῶν ρεαριῶν ἐν ταῖς ἀρματοδρομίαις, τοῦ Ἀχιλλέως, τοῦ Ἀλκιβιάδου κ.λπ.

Τὸ κάλλος τῶν ἡρώων τῆς Ἑλλάδος, συνδυαζόμενον μετὰ τῆς ἀρετῆς ἦτο ἐκδήλωσις τῆς ὑγείας.

Τὸ σπουδαιότερον ὁμως εἶρε ἡ ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως καὶ διαπλάσεως τῆς μορφῆς ἐπίδρασις τῆς ψυχῆς.

Αἱ ἀρχαὶ καὶ ἐράρειοι σκέψεις καὶ διαθέσεις αἱ εὐγενεῖς βλέψεις, τὸ ἀγνόν ἀγαπᾷτε ἀλλήλους» ἐνδυναμόνουν τὰ ρεῦρα καὶ διαχέουν εἰς τὴν φυσιογνωμίαν τὸ θωπευτικὸν ἐκείνο ἄρωμα καὶ χρῶμα τῆς συμπαθοῦς καὶ γλυκείας ἐκφράσεως, ἥτις ἀταραχλόμενῃ ἐπὶ τοῦ προσώπου, προσδίδει εἰς αὐτὸ σταθερὰν τὴν σφραγίδα καὶ τὸν τύπον τῆς καλλονῆς.

Τῶν μοχθηρῶν ἀνθρώπων αἱ κακοῦργοι σκέψεις τηροῦν τὸ μέτωπον εἰς συνεχῆ συνορφώσιν, τὸ βλέμμα ἀρήσυχον καὶ τὴν φυσιογνωμίαν ἐν γένει εἰς συσπασμόν· ὑποθέτω ὅτι τοιαύτη ἐκφρασις οὐδὲν ἔχρος καλλονῆς ἐρέχει.

Κάλλος ἐσωτερικὸν ψυχῆς, μορφώνει κατ' εἰκόνα αὐτοῦ καὶ ὁμοίωσιν τὸ ἐξωτερικὸν κάλλος τῆς μορφῆς. Τοῦτο εἶρε γεγονός.

Ἄλλὰ τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς δὲν δύναται τὸ πᾶν νὰ κατορθώσῃ. διότι τοῦτο δὲν παρέχει εἰμὴ τὸ πρῶμα τῆς καλλορίας, τὴν ἔκφρασιν, τὴν διαύγειαν καὶ τὴν ἀκτινοβολίαν τῆς φυσιογνωμίας, δὲν μορφώνει δὲ τὴν βάσιν τῆς μορφῆς, τὴν ὑλικὴν δηλοῦντι αὐτῆς ἔκφρασιν.

Ταύτην παρέχει τὸ σῶμα ἡ ἐσωτερικὴ αὐτοῦ ὕγις ἢ νοσηρὰ κατάστασις.

Θὰ βλέπετε ὑποθέτω, ἀρκετὰ συχνὰ εἰς τὸν καθρέπτην τὴν ἀντιπαρίστασιν τῆς μορφῆς σας. Εἶνε, καὶ λίαν δικαίως, ὁ εὐλιχρινέστερος καὶ εὐγενέστερος τῶν φιλοφρονητῶν φίλος σας...

Ρίψατε ἐπ' αὐτοῦ ἓν βλέμμα ὅταν ἀσθενήτε, ἢ ἀπλῶς ὅταν ἀδιαθετῆτε· θέλετε ἀποστρέψαι τὸ πρόσωπον· διότι ὁ πάντοτε ἀληθῶς φίλος σας δὲν θὰ εἶνε ποτὶ κολακευτικὸς εἰς τὰ φιλοφρονημάτα του.

Πῶς αὕτῃ ἡ ἔρις;

Βεβαίως τὸ λάθος δὲν ἀρῇκει εἰς τὸν εὐλιχρινῇ καθρέπτην.

Ἡ ἔρις αὕτη διακόπτεται καὶ ἀντικαθίσταται ὑπὸ φιλίας καὶ ἀλλήλοθραυμασμοῦ, ὅταν ἐπανακτῆσθε τὴν ὑγείαν σας.

Κάλλος ψυχῆς καὶ ὑγεία σώματος παρέχουσι τὰ στοιχεῖα, δι' ὧν λάμπει τὸ κάλλος.

Κάλλος ψυχῆς εἶνε ἡ ἀρετὴ, καὶ ὑγεία σώματος, εἶνε ἡ φύσις καὶ ἡ ἀλήθεια, ὁ ἀγνὸς ἀφελὴς καὶ ἀληθὴς βίος, καὶ οὐχὶ ἡ ψευδὴς καὶ ἐπιτετηθευμένη ζωὴ, ἢν διάγομεν, μὲ ψευδῆ οὐσίαν, μὲ ψευδῇ ἐπιφάνειαν καὶ μορφῇ...

Ἴδὲν τὸ ὅλον μυστήριον.

Λυπῶμαι διότι ἤρχισα παιδρὸς καὶ ἐτελείωσα περίλυπος. Εἰς τὴν χώραν δυστυχῶς τοῦ ὁραίου, τῆς ὑγείας καὶ τῆς ἀρετῆς, ζῶσιν ἡ ἡ δ' ἀρῆς μόνον τὴν αἰθερίαν χάριν διαχέουσιν, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ ἐπαραῖν ἡ ὁραία Ἑλένη εἰς τὰς ὁραίας ἀποδόρους της, εἰς μόνον τὸ κάλλος αὐτῶν, ἐννοεῖται...

Ἄς ἐλπίσωμεν εἰς τὸ μέλλον.

Στέφ. Ζωγραφίδης

ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΑ

ΤΟ ΕΥΕΡΓΕΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΩΣ ΠΝΕΥΜΑ (*)

Ταχυδρομικά.—Τραπεζικά.—Σχολικά Ταμειυτήρια

Ἡ γυνὴ καὶ ἡ ἀποταμίευσις

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Πλὴν τῶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν σχολικῶν ταμειυτηρίων ἀναγραφόμενων παραδειγμάτων, δυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν πρόσφατα τοιαῦτα εἰλημμένα ἐκ τοῦ σχολικοῦ κόσμου.

Πρὸ διετίας συνέστη σχολικὸν ταμειυτήριον ἐν μιᾷ τῶν ἀνωτέρων τάξεων τοῦ ἐν Χανίοις Ἀνωτέρου Παρθεναγωγείου. Ἡ ἰδέα μόλις ριφθεῖσα μεταξὺ τῶν ἀγαθῆς φύσεως κορασίδων ἔτυχε τοιαύτης ὑποδοχῆς, ὥστε τὴν περὶ εὐεργετημάτων τοῦ ταμειυτηρίου σύντομον ὁμιλίαν τῆς διδασκούσης, διεδέχθησαν ἐνθουσιώδεις ἐπιδοκίμασαι παρακολουθούμεναι ὑπὸ τῆς παρομαρτούσης τῇ ἡλικίᾳ ταύτῃ ἐκδηλωτικῆς ζωηρότητος.

Δὲν παρήλθον δύο ἡμέραι καὶ τὸ ἐκ λευκοσιδήρου κιβωτίδιον μὲ τὴν μικρὰν ἀνωθεν σχισμὴν του περιέμενε τὰς καταθέσεις τῶν μαθητριῶν τῆς τάξεως.

Αἱ μαθήτραι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἔρριπτον τὸ δεκάλεπτον ἢ εἴκοσάλεπτον νόμισμά των τὸ οἰκονομούμενον ἐκ τοῦ διὰ σακχαρόπηκτα ἐξοδευόμε-

νου συνήθως ὑπ' αὐτῶν ποσοῦ, ἀναγράφουσαι ἐν ἰδικῷ βιβλιαρίῳ κάτωθεν τῆς δι' ἑκαστον ὄνομα ἀφιερωμένης στήλης τὸ κατατεθὲν ποσὸν καὶ τὴν ἡμερομηνίαν τῆς καταθέσεως.

Καὶ διὰ τῶν νεαρῶν τούτων κορασίδων τῶν ἀμιλλωμένων τίς νὰ ἀναγράφῃ συχνότερον καταθέσεις ἐν τῇ ὑπὸ τὸ ὄνομα αὐτῆς στήλῃ, διέβλεπέ τις μετ' ἀγαλλιᾶσεως τὴν μέλλουσαν νεάνίδα τὴν ἀπερίττως ἀλλὰ καθαρῶς καὶ καλαισθητῶς ἐνδεδυμένην λαμβάνουσαν ἐκ τοῦ πολλαπλασιασθέντος διὰ τῶν συχνῶν καταθέσεων τῆς ποσοῦ, ἵνα προμηθευθῇ χωρὶς νὰ ἐπιβαρύνῃ τοῦ πατρὸς της τὸ βαλάντιον, ἐκλεκτὰ βιβλία ἐκ τοῦ κύκλου τῆς Παιδείας φιλολογίας, τῆς Μουσικῆς, τῆς Ποιήσεως — τὰ ὀφείλοντα νὰ ἀποτελῶσι τὴν πνευματικὴν αὐτῆς τροφὴν — ἢ ἵνα ἀνακουφίξῃ ἐκ τῶν ἰδίων της οἰκονομίων δυστυχῇ, πάσχουσαν καὶ ἀπροστάτευτον οἰκογένειαν.

Ἄλλ' ὅποια εὐγενῆ αἰσθήματα ἤθελον γεννηθῇ ἐκ τῆς ἀληθῶς εὐγενοῦς καὶ χριστιανικῆς ταύτης ἀγωγῆς!

Δυστυχῶς ὅμως πᾶσα εὐγενὴς ἰδέα δὲν εἶνε ἀπληλαγμένη τῶν ἀντιδράσεων, ἃς ἐπιφέρουσιν οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ τὴν

* Σ. τ. Δ. Ἐκ τυπογραφικοῦ σφάλματος παρελείφθη ἐν τῷ προηγουμένῳ τεύχει τὸ δεύτερον ἡμῖς τοῦ τίτλου τοῦ ἀρθρου τούτου.

έννοήσωσιν, ὅπως παρακωλύσωσι τὴν πραγμάτων αὐτῆς. Συνεπεία τοιαύτης ἀντιδράσεως ἐπεβλήθη ἡ διάλυσίς καὶ τοῦ σχολικοῦ τούτου ταμιευτηρίου.

Καὶ ὑπῆρχε παιδαγωγικὸς λόγος (!) πρὸς τοῦτο, μὴ ἀμφιβάλλετε, τὸν ὁποῖον δὲν ὤφειλον νὰ παρίδωσι! Κάποιος γονεὺς ἐξ ἐκείνων, οἵτινες τὸ δεκάλεπτον ἢ 20 λεπτον, ὅπερ πρόκειται ἴσως νὰ ἐξοδεύσωσι διὰ τὸ τάβλι ἢ τὰ χαρτὰ θέτουσιν ὑπεράνω τῆς ἠθικῆς μορφώσεως τῶν τέκνων εἶπε: τί εἶνε αὐτὰ καὶ ἡ κόρη του τῷ ζητεῖ δεκάρες!!! Ὁ δὲ παιδαγωγὸς ἀντὶ νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἀγαθὸν ἐκείνον γονεῖα νὰ ἐννοήσῃ εἰς ποίαν οἰκτρὰν ἀπάτην εὐρίσκετο παραγνῶριζων παιδαγωγικὸν ἔργον, οὗτινος τοὺς καρπὺς ἀναμφιβόλως μετ' εὐχαριστήσεως θὰ ἐπελάμβανε παρὰ τῆς θυγατρὸς του βραδύτερον, συμμερισθεὶς τὰς ὑψηλὰς (!) ἐκείνου ιδέας ἐπέταξε τὴν διάλυσιν τοῦ ταμιευτηρίου καὶ ἀπῆλθεν εὐτυχῆς ὅτι ἐξετελεσε. . . παιδαγωγικὸν καθήκον!

Ἄλλ' ὁ ἀναλαμβάνων ἅπαξ εὐγενῆ τινα πράξιν δὲν ὀφείλει νὰ πτοῖται πρὸ οὐδενός.

Τὸ ταμιευτήριον ἀποβαλὼν τὸν τίτλον σχολικὸν ἐξηκολούθησεν ἀθορύβως ἐντὸς στενοτέρου δυστυχῶς κύκλου κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο τὴν λειτουργίαν του καὶ ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα ὅτι τινὲς ἐκ τῶν καταθετοσῶν τότε μαθητριῶν ἔχουσιν εἰς χεῖράς των σήμερον τραπεζιτικὰ βιβλιάρια καταθέσεων μὲ κεφάλαιον ὑπὲρ τὰς 150 δραχμὰς, αἵτινες ὁλονὲν αὐξανόμεναι καὶ ἀνατοκίζόμεναι θὰ ἀποτελέσωσιν ἀναμφηρίστως τὸν πυρῆνα μικροῦ κεφαλαίου.

Ἡ διάσημος Οὐγγρὶς παιδαγωγὸς κυρία Carina Schroter ἀναφέρει θαυμάσια ἀποτελέσματα σχολικοῦ ταμιευτηρίου λειτουργήσαντος τῇ ἐπιμελείᾳ αὐτῆς. Οὐχὶ μόνον ἀνεπτύχθη παρὰ τῇ μικρᾷ κόρῃ πτωχοῦ ἐργάτου ἡ πρὸς ἀποταμίευσιν ἀγάπη διὰ τῆς ἐν τῷ σχολικῷ ταμιευτηρίῳ καταθέσεως τῶν 20 λεπτῶν, ἅτινα μεταβαίνουσα καθ' ἐσπέραν εἰς τὸ ἐργοστάσιον ἐλάμβανε δι' ἀγορὰν γλυκυσμάτων παρὰ τοῦ ἀσώτου πατρὸς της, — τοῦ μετὰ τὴν ἐργασίαν ἐπισκεπτομένου πάντοτε ἀντὶ τοῦ οἴκου του τὸ πλῆθος οἶνοπωλεῖον — ἀλλὰ καὶ ἐκείνου τὰ ἦθη ἀπροσδοκίτως μετεβλήθησαν.

Ὁ πατὴρ μαθὼν ποῦ ἐφέρετο καθ' καθ' ἐκάστην τὸ εἰκοσάλεπτόν του ἐξετίμησε τὸ ἀγαθὸν ἐν τῇ μικρᾷ κόρῃ του, ἤρχισε λησμονῶν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ καπνλεῖον νὰ τὴν ὀδηγῇ ἐκ τοῦ ἐργοστα-

σίου εἰς τὴν οἰκίαν ὅταν ἦτο ἀργά, νὰ γευματίσῃ εἰς τὸν οἶκόν του καὶ τέλος νὰ εἴπῃ ἐσπέραν τινὰ εἰς τὴν ἐκπληκτον πρὸ τῆς μεταβολῆς ταύτης σύζυγόν του:

«Ὅταν αἱ ὑποθέσεις μας θὰ πηγαίνουν καλλίτερα πρέπει νὰ σκεφθῶμεν νὰ οἰκονομήσωμεν καὶ ἡμεῖς κατὰ τι εἶναι ἐντροπὴ νὰ στερεῖται ἡ μικρὰ ἐνδὲς μικροῦ γλυκίσματος ἢ ἐνδὲς μήλου καὶ τὰ χρήματα νὰ σπαταλῶνται εἰς τὸ. . . καπνλεῖον».

Καὶ ἡ στιγμή αὕτη ὑπῆρξεν ἡ μεταμόρφωσις τοῦ ἀσώτου καὶ μεθύσου εἰς ἐντιμὸν οἰκογενειάρχην.

Ἦδη ἄς ἐξετάσωμεν τὴν ἀποταμίευσιν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ καὶ δὴ σχετικῶς πρὸς τὴν οἰκοδέσποιναν καὶ τὰς θυγατέρας της.

Ἄν ἀνωτέρω εἴπωμεν ὅτι ἐργαζόμενος ὁ ἀνὴρ ὀφείλει νὰ ἀποταμιεύῃ ἐκ τοῦ πολλοῦ ἢ ὀλίγου πλεονάζοντος ἐκ τῶν κερδῶν αὐτοῦ, δὲν ἔπεται ἐκ τούτων ὅτι φέρει ἀμέριστον ἐπ' αὐτοῦ πάντοτε τὴν εὐθύνην τῆς ἐκτελέσεως ἢ μὴ τοῦ πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὴν οἰκογενειάν του καθήκοντος τούτου. Δέον καὶ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας νὰ συμπράττωσι πρὸς τοῦτο καταστέλλοντα τὰς γενομένας — συνήθως — παραλόγους ἐπιθυμίας πρὸς ἀπολαυσιν ἀνωτέρας τῶν ὅσων ἐπιτρέπουσι ἡ οἰκονομικὴ τοῦ πατρὸς ἢ συζύγου καταστάσις καὶ αὐτὴ ἡ πρόνοια ἢ κατ' ἐξοχὴν τὰ λογικὰ ὄντα χαρακτηρίζουσα.

Πρὸς τί ὀφελεῖ τὸ βαρὺ τιμὸν μετάξινον φόρεμα τῆς μητρὸς τὸ διὰ πολυτίμων τριχάπτων βαρέως κεκοσμημένον (surcharge de mauvais goût) ἢ ἡ μεταξίνη ἐσθῆς τῆς κόρης, ὅταν αἱ φέρουσαι αὐτὰ δὲν ἔχωσι τὴν βεβαιότητα ὅτι εἰς τὸ μέλλον τὸ μετάξινον ὕφασμα δὲν θὰ ἀντικαταστήσῃ ἴσως τὸ τεσσαρακοντάλεπτον τσίτι, τὸ ὁποῖον οὐδόλως μὲν ὑποβιβάζει τὴν φέρουσαν, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον θὰ προὔξεναι ἀλγεινὴν ἀνάμνησιν εἰς τὴν μετρίαν οἰκονομικῆς καταστάσεως οἰκοδέσποιναν, τὴν αἰσθανομένην πρὸ μνηῶν ἔτι μεθ' ὑπερηφανείας καὶ κομποῦ τὸν θροῦν τῆς ὀπισθεν αὐτῆς συρομένης μεταξίνης ἐσθῆτός της ἢ τοῦ τριχαπτοστολίστου μεταξωτοῦ ἐσωφορίου της.

Δὲν εἶνε εὐτυχέστερα καὶ μᾶλλον ἀξιοσέβαστος ἢ προνοητικὴ ἐκείνη μήτηρ, ἥ τις μετὰ λελογισμένης φειδοῦς ἐξοδεύσασα ἐξοφάλλισεν τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἐν τῷ οἴκῳ φιλτάτων της διὰ τῆς ἀποταμίεως; Ἀναμφιβόλως δὲν εἶνε ἀπα-

ραίτητον τὸ διὰ πτερῶν πολυφύρτωμα τοῦ πύλου ἢ τὸ βαρύτιμον μεταξωτὸν ἔνδυμα διὰ νὰ ἐφέλκυσῃ τις τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν σεβασμὸν τοῦ ἄλλου, τούναντίον μάλιστα τὸ τοιοῦτον θὰ προκαλέσῃ κρίσεις καὶ ἐπικρίσεις, ἀν ὅχι τὰ ἀπὸ τῆς ἐκείνα σχόλια τῶν ὁποίων ἡ δημογραφία ἐξασκεῖ παρά τισιν ἀκαταμάχτην δυστυχῶς θέληντρον.

Ἀνεθέρομεν μόνον περὶ ἔνδυμασίας καθ' ὅσον ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου κατὰ μέγα μέρος ἐξαρτᾶται καθ' ἡμᾶς τὸ δυνατόν τῆς ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ ἀποταμιεύσεως.

Δυστυχῶς παρ' ἡμῖν τὸ βαρόμετρον τῆς ἐπιδ' ἱερομανίας ἀνῆλθεν εἰς ἀπειλητικὸν βαθμόν. Πρὸ μινδὸς συννητήσαμεν ἐν τινι ἐμπορικῷ καταστήματι κόρην ἀπολαύουσαν μετριωτάτης οἰκονομικῆς εὐημερίας ἐκλέγουσαν ἀνθὴ τεχνητά. Ἐκαστον τῶν ἀπειροπληθῶν πρὸ αὐτῆς ἐκτεθειμένων γλυκυχορῶν ἀνθέων λαμβανόμενον διὰ τῆς μιᾶς αὐτῆς χειρὸς καὶ στιγμιαίως ἐξεταζόμενον ἐρρίπτετο διὰ τῆς ἐτέρας ἐπὶ τῆς τραπέζης δι' ὑπερηφάνου κινήσεως συνοδευομένης ὑπὸ τινος μορφασμοῦ ἐνδεικτικοῦ πολλῆς περιφρονητικῆς ἀπαρεσκείας. Ἐπὶ τῇ ἐρωτήσει μας διατὶ δὲν ἀρέσκεται εἰς τὴν φυσικότητα καὶ τὸ κάλλος τῶν ἀνθέων ἐκείνων, ἐξ ὧν καὶ ἡμεῖς πρὸ ἡμερῶν ἐπρομηθεύθημεν τινα, ἐλάβομεν τὴν μὴ χρῆζουσαν χαρκτηρισμοῦ ἀπάντησιν : « Ἀ! μὰ αὐτὰ εἶνε πρόστυχα εἶνε ἀπὸ τὰ φθινά, δὲν εἶνε Εὐρωπαϊκά ! » Καὶ ἡ παράδοξος ἐκείνη νεανίς μᾶς ἐφιλοδώρησεν οὕτω μὲ μίαν θαυμασίαν προσβολήν (!) ὅτι ἡμεῖς ἐθέσαμεν ἐπὶ τοῦ πύλου μας ὅ,τι ἐκείνη δὲν θὰ κατεδέχετο ποτὲ ὡς εὐθηνὸν νὰ φέρῃ ἐπὶ τῆς πολυτίμου κεφαλῆς της. Φαντάζεσθε βεβαίως τὸν ἀτυχῆ πατέρα τῆς κόρης αὐτῆς, εἰ μάλιστα εἶχεν ἐν τῷ οἴκῳ καὶ ἄλλας μάλιστα τῆς εὐτυχίας του ὡς ἐκείνην !

Κατεχόμεναι ὑπὸ τῆς σκέψεως ταύτης ἐξήλθομεν τοῦ καταστήματος μὲ τὴν ἐνδόμυχον σκέψιν : « Καὶ ἔπειτα αἰτιῶνται ἐνίοτε τοὺς ἀνδρας, ὅτι δὲν ἀποταμίευσαν τίποτε διὰ τὰ τέκνα των ! »

Δὲν ἐξαρτᾶται λοιπὸν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς καὶ μόνον τὸ ἀποταμιεύειν καὶ συνεπῶς ἡ ἐξασφάλισις τοῦ ἀδόλου μέλλοντος, ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος καὶ ἀπὸ τῆς γυναικός.

Ἀμφοτέροι ἀρα φέροντες τὴν πρὸς τὸν ἴδιον ἑαυτὸν των καὶ τοὺς ἄλλους ὑποχρέωσιν ὅπως προνοῶσι διὰ τὸ ἀδόλον μέλλον, ὀφείλουσι νὰ διαπνέωνται ὑπὸ τοῦ ἀποταμιευτικοῦ πνεύματος νὰ διεγεί-

ρωσι δὲ τοῦτο καὶ εἰς τὰ τέκνα των. Ἡ ἀποταμίευσις εἶνε καθήκον ἀπαραίτητον μιᾶς ἐκπολιτισθείσης κοινωνίας, ἥτις ἔνα ἀφορᾷ σκοπὸν, τὴν ἀνύψωσιν αὐτῆς εἰς ὑψηλοτέραν βαθμίδα τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς τελειότητος.

Ἀρτεμιδία Ἰ. Λανδράκη.

ΑΠΟ ΤΑΣ "ΑΣΤΡΑΠΙΑΣ,"

ΜΑΥΡΟ ΟΝΕΙΡΟ

I

Κατάφοβη καὶ τρέμοντα
Πετιέτ' ἀπ' τὸ κρεβάτι
Κι' ἀκόμα δυσκολεύεται
Νὰ ροιῶσῃ τὴν ἀπάτη.

« Ὀνειρο ἦταρε φρικτὸ
Ἡ χαλασμὸς τοῦ κόσμου ;
Ἄν θ' ἀληθέψῃ τ' ὄνειρο
Θάνατο θε' μου δόσμου !

» Εἶνε βαρὺ κι' ἀβάσταχτο
Τὴν κόρη μου νὰ χάσω
Ἄχ ! Παραγιά μου γιὰνε τὴν
Καρτῆλα νὰ σοῦ φτιάσω ».

Στεράζ' ἡ μάνα βλέποντας
Τ' ὁλόχλωμο παιδί της
Μὴν ἀληθέψῃ τ' ὄνειρο
Προσεύχεται ἡ ψυχὴ της.

II

Ξημέρωσε κι' ἡ Παραγιά
Στὸ σπῆτι μέσα μπαίνει
Ἄχνῃ καὶ μαυροφύρετῃ...
Καὶ τὸ παιδί παιθαίνει.

Κλαίει ἡ μάνα, δέρεται
Τρελλὰ σφιγγεὶ τὸ πτόμα
Νὰ τ' ἀναστήσῃ προσπαθεῖ
Μὲ τὸ θερμὸ της στόμα.

Μάνα μὴν κλαίς ἀνῶφελα
Γραμτὸ ἦταν στὸ παιδί σου.
Τὸ ἐξέχασες τὸ ὄνειρο ;
Σοῦ τῶπειν ἡ ψυχὴ σου.

Μενέλαος Ἰ. Λανδράκης

Τελειόφοιτος τῆς Νομικῆς

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ

ΤΟΥ ΟΝΟΡΙΟ ΜΠΕΛΛΙ

Συνεχίζων τὰς ἐρεῦνας μου ἐπὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ἐν Χανίοις τεμένους Γιουσούφ Πασσᾶ τοῦ ἐπὶ Ἐνετοκρατίας καθολικοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Φραγκίσκου τῶν Φραγκισκανῶν καπουτσίνων, ἀνεκάλυψα ἐνεπίγραφον, ἀλλ' ἐπιχειρισμένην, μαρμαρίνην πλάκα ἐπὶ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς μεταίθριου βάρθρου, ἐφ' οὗ στηρίζονται αἱ ἀποτελοῦσαι τὸ τέμενος δύο συνεχόμεναι ἐπιμήκεις στοαί, ἐντεταχισμένην ἐπὶ τῆς νοτίας παρειᾶς αὐτοῦ, ἐν καὶ ἡμῖς μέτρον ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σημερινοῦ ἐδάφους.

Τὴν πλάκα ταύτην ὑπέδειξα εἰς τὸν πρὸ μηνὸς ἐνταῦθα παρεπιδημοῦντα περισπούδαστον φίλον μου κ. Gerola, μέλος τῆς Ἱταλικῆς Ἀρχαιολογικῆς ἀποστολῆς τοῦ ἰνστιτούτου τῆς Βενετίας, ὁ ὁποῖος εὐηρεστήθη νὰ τὴν ἀποχρίσῃ καὶ οὕτως ἡδυνήθημεν ν' ἀναγνώσωμεν τὴν τέως ἀγνωστον λατινικὴν ἐπιγραφὴν ἐν ᾗ ἀναφέρεται, ὅτι: «Ὁ Ὀνόριο Μπέλλι, φιλόσοφος καὶ ἰατρός, ἐνεταφίασεν ἐνταῦθα τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ, τὴν πεφιλημένην σύζυγόν του Μπιάνκαν, ἥς τὸν υἱόμενον θὰ θρηνεῖ αἰωνίως (lucet hymene) » interim).

»MDXCVII IIII NDN APR»

ἦτοι τῇ 4 Νόνα Ἀπριλίου 1597.

Ὁ κ. Gerola φρονεῖ, ὅτι ὁ τάφος εὐρίσκεται ἐντὸς τοῦ βάρθρου κατεσκευασμένος καὶ πραγματικῶς τὸ πλάτος καὶ τὸ πάχος τοῦ βάρθρου ἐπιτρέπουν τοιαύτην ὑπόθεσιν, ἀφοῦ μάλιστα, κατὰ τὸν κ. Gerola, ὑπάρχουσιν ἀλλαχοῦ πρὸμοιοι τάφοι.

Χωρὶς ἐν τούτοις ν' ἀμφισβητήσω τὸ κῆρος τοιαύτης αὐθεντίας, παρατηρῶ ἀπλῶς, ὅτι, ἐὰν ὁ τάφος κατεσκευάσθῃ κατὰ τὸν χρόνον τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ τότε μόνον θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ ἐντὸς τοῦ βάρθρου καθόσον ἄλλως θὰ ἦτο πολὺ δυσχερές, ἂν οὐχὶ ἀδύνατον, ν' ἀνορυχθῇ τάφος εἰς βάρθρον, ἐφ' οὗ στηρίζονται αἱ ἀπέραντοι στοαὶ τοῦ ναοῦ πρὸς ἀναπόθεσιν μιᾶς νεκρᾶς.

Ἀλλ' εἴνε ἀγνωστον πότε οἰκοδομήθῃ ὁ ναός, ἐπομένως θὰ λυθῇ ἡ προβαλλομένη ἀπορία ὅταν ἀποχρισθῇ ἑτέρα ἐπιγραφή, ἣν ἀνεκάλυψα πρὸ ἡμερῶν ἐπισκεφθεὶς ἐκ νέου τὸ τέμενος ἵνα μελετήσω καὶ χαράξω τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμὰς χάριν τοῦ «Σπινθηρος» καὶ ἤτις, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, θὰ εἴνε ἡ ἀναγράφουσα τὰ τῆς οἰκοδομῆς, ὡς εἰκάζεται ἐκ τῆς ἐκτάσεως αὐτῆς καὶ ἐκ τῆς θέσεως ἐν ᾗ εὐρηται, ἦτοι 5—6 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους, ἐνδον τοῦ νοτίου θόλου.

Πρὸ τούτου ἐπιτρέπεται ἡ γνώμη, ὅτι, διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους καὶ διότι καὶ τὰ παρακείμενα βάρθρα ἔχουσι τὸ αὐτὸ πλάτος καὶ πάχος

μὲ τὸ ἐνεπίγραφον, ἀποκλείεται ἡ σκέψις, ὅτι ὁ τάφος κατεσκευάσθῃ ἐντὸς τοῦ τοίχου, ἀφοῦ μάλιστα δὲν διακρίνεται σχετικόν τι μαρτύριον ἐπὶ τοῦ τοίχου, ἐκτὸς ἐὰν ὑπεχρίσθῃ καὶ ἡ πρόσσις ἐπιμελῶς μέχρις ἐξαφανίσεως τοῦ τάφου. Πιθανώτερα ἡ εἰκασία, ὅτι οὗτος εὐρηται εἰς τὸν στενὸν χώρον, τὸν χωρίζοντα τὸ ἐν λόγῳ βάρθρον ἀπὸ τοῦ ἀπέναντι αὐτοῦ ἑτέρου βάρθρου, εἰς τὸ ἔδαφος περὶ οὗ θὰ ἡδυνάμεθα νὰ βεβαιωθῶμεν ἀμέσως, ἐὰν δὲν ἦτο τὸ ἔδαφος κεκαλυμμένον διὰ σανιδώματος. Ἡ δ' ἀναμνηστικὴ ἐπιγραφή ἐτέθη προφανῶς ὑψηλότερα, εὐ μόνον πρὸς ἀσφάλειαν, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ καταστῇ μᾶλλον περιβλεπτός.

Ὁ Ὀνόριο Μπέλλι ἦτο ἰατρός καὶ φιλόσοφος καταγόμενος ἐκ Βικεντίας τῆς Ἱταλίας. Φίλος ὢν τοῦ ἐν ἔτι 1583 (Ἱστορία τῆς Κρήτης ὑπὸ Β. Ψιλᾶκη τεύχ. Α', σελ. 26) διορισθέντος Ἀρμοστοῦ ἐν Κρήτῃ Ἀλοῖσιου Γριμάνου Ἀντωνίου, ἦλθε μετ' αὐτοῦ εἰς Κρήτην, ἣν περιῆλθε πρὸς ὑπηρεσίαν μετὰ τοῦ Ἀρμοστοῦ καὶ περιέγραψε καὶ ἐξηρέυνησεν ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις. Ἀνακληθέντος δὲ τοῦ Γριμάνου παρεκλήθη καὶ παρέμεινεν ἐνταῦθα, παρέχων τὰ ἐπιστημονικὰ φῶτα αὐτοῦ εἰς τοὺς ἐν Χανίοις, ὁπότε συνεπλήρωσε τὸ πάντων τῶν τότε γραφέντων περὶ Κρήτης περισπούδαστον ἔργον του, ὅπερ δυστυχῶς ἀπωλέσθη πρὶν ἢ ἐκδοθῇ.

Ἐν τῇ αὐτῇ ἱστορίᾳ ἀναφέρεται (σελ. 25) ὅτι ὁ Ὀνόριο Μπέλλι διέτριψεν ἐν Κρήτῃ ἀπὸ τοῦ 1582—1596. Ἐπὶ τῶν χρονολογιῶν τούτων παρατηρεῖται μικρά τις ἀσυμφωνία, ἀναγραφόμενον ὅτι κατῆλθεν ὅτε μὲν τὸ 1582 ὅτε δὲ τὸ 1583 καὶ ὅτι κατέλιπε τὴν Κρήτην τὸ 1596. Ἡ προκειμένη περιγραφή διαλευκαίνει τὴν μίαν περίστασιν, καθότι, φέρουσα τὴν χρονολογίαν 1597, μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Ὀνόριο Μπέλλι εὐρίσκετο καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν Κρήτῃ. ἐνῶ συγχρόνως διατρανοῖ τὴν διασημότητα τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὴν περιφανῆ θέσιν, τὴν ὁποίαν πράγματι κατεῖχεν οὗτος παρά τε τῇ Πολιτείᾳ καὶ τῇ κοινωνίᾳ, ἀφοῦ τῷ ἐπετράπη νὰ ἐνταφιάσῃ τὸ προσφιλὲς ἡμῖς αὐτοῦ εἰς τὴν περιβλεπτωτέραν θέσιν τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς πρωτεύουσας.

Χανία — 1902

Γεώργ. Ἰακ. Καλαϊδάκης

ΕΚΣΤΑΣΕΙΣ

Πάνω στῆς ἀρμονίας τὰ φτερά
Πετὰ στὰ ἐπουράνια ἡ ψυχὴ μου
Κι' ἐκεῖ μὲ τοῦ ἀνθρώπου τὴ χαρὰ
Λαχταριστὰ γυρίζω μοναχὴ μου.

Τὰ σύννεφα, τ' ἀστέρι τούρουθ
Ἀπὸ κοτὰ κοτὰ ὅλα τὰ βλέπω
Καὶ μέσ' τῆς ἀρμονίας τῆ γιοτῆ
Μὲ ἔκστασι ἀγία παραστέχω.

Καὶ θέλω ναῦρω ἄποιο δέπια μου
Νὰ ροιῶσωμε μαζὺ τὴν εὐτυχία
Μὰ ὅλα κοτὰ κατὰ στή γῆ
Βουβὰ κι' ἀδιάφορα καὶ κρύα!

Καρέας ἄχ! καρέας 'κεῖ ψηλὰ
Στῆς ἀρμονίας τῆ λευκῆ πατρίδα
Δὲν ἔρχεται μαζὺ μου ὦμέ!
Νὰ ἰδῇ ἀπὸ τὸ θεῖο μὴν ἄχτιδα.

Καὶ φτερουγὰ ἡ δόλια μοῖ ψυχὴ
Μέσα στὸν πα οὐράνιο καθρέφτη
Μὰ δὲν μπορεῖ νὰ ζήσει μοναχὴ
Καὶ πάλι 'δῶ στῆ γῆ τὴν κρύα πέφτει.

Ἄουτεμισία Λανδράκη

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΑΝΣΕΔΕΣ

ΠΟΤΕ ΔΕΝ ΜΕ ΗΓΑΠΗΣΑΝ

Καιρὸ τώρα ἓνας βράχος ἀπὸ μολύβι
πλακώνει τὴ φτωχὴ μου καρδιά. Μιὰ φω-
τιὰ θεώρατη, ἀτέλειωτη μαραίνει καὶ φθί-
νει κάθε ἡμέρα τὸ ἄνθος τῆς ζωῆς μου.
Τίποτε δὲν εἰμπορεῖ νὰ τὴν σβύσῃ. Κι'
αὐτὰ τὰ δάκρυά μου ποῦ σὰν ποτάμι τρέ-
χουν, ἀντὶ νὰ τὴν σβύσουν, τὴν ἀνάφτουν
πλειότερο ...

Ἀπελπισμένος ἀπ' τὴν ἡμέρα—λευκὸ
σάβανο τόσων πόθων καὶ ὀνείρων μου—,
κι' ἀπ' τὴ γῆ—πικρὸ τάφων τωρ—στρέφω
τὰ κουρασμένα μάτια μου σ' τὸν οὐρανό.
σὲ μιὰ νυχτιὰ σιγαλὴ Ἀλλὰ κ' ἐκεῖ οὐτε
μιας ἐλπίδος ἀκτίς. Τ' ἀστέρι τρεμοσβύ-
νοντα, ὡχρά, μὲ θωροῦν μὲ χωρὶς καμ-
μιὰ συμπάθεια, μὲ χωρὶς κανὲν ἐνδιαφέ-
ρον. Ποῦ καὶ ποῦ μοῦ στέλνουν ὀλίγαις
ἀχτίνας χλωμαῖς σὰν νὰ μοῦ λέν κι' αὐτά:
ἀφοῦ δὲν σὲ συμπονοῦν οἱ ἄνθρωποι ποῦ
σ' ἔχουν γεννημένο, τί ζητεῖς ἀπὸ μᾶς
ποῦ δὲν σὲ γνωρίζει κανένας;

Θέλω τότε νὰ χύσω σ' τὸν ἄλλοτε ἀγα-
πημένο καὶ ἐχέμυθο φίλο μου, τὸν χάρτην,
τὸν πόνο μου, νὰ τοῦ ἐμπιστευθῶ τὰ πάθη

μου, θέλω νὰ χύσω τὸ θησαυρὸ τῆς κατα-
σπαραγμένης μου καρδιᾶς καὶ νὰ ἐμψυ-
χώσω τὸν πόθο καὶ τὸ ὄνειρο τῆς δόξης
ποῦ μοῦ θέρμαρε τῆς νεότητος τὰ χρόνια,
ἀλλὰ κ' ἐκεῖ ἔχει ἀπλώσει ταῖς μαύραις
φτερούγαις τῆς ἡ διάψευστος... Δὲν ὑπάρ-
χουν πλέον μαργαριτάρια. Κάρβουνα ὁ
θησαυρὸς καὶ ἡ θελκτικὴ μου μοῦσα,
στρίγγλα...

Ἦ εἶμαι ξένος εἰς τὸν κόσμον αὐτόν,
ἀπόκληρος... Ὁ κόσμος μὲ ἐχλεύασε, ὁ
κόσμος μὲ ἐπικράνε καὶ μὲ παραξήγησε,
μὲ πότισε τόσα φαρμάκια παρανοήσεων
καὶ διαψεύσεων. Ὁ κόσμος μοῦ ἠρνήθη
τὰ πάντα. Ἀλλὰ μήπως ζητῶ πολλά; ὦ
ὄχι... Εἶμαι τόσο ὀλιγαρκής: μιὰ καρδιά
καὶ λίγο ψωμί... Ἀλλ' οὐτ' αὐτά. Καὶ
πλανῶμαι ἔρημος τώρα ἐδῶ κ' ἐκεῖ. Ἀλλ'
ὄχι ἔρημος. Πίσω μου ἓνας μαῦρος σκε-
λετὸς μ' ἀκολουθεῖ μὲ μάτια πύρινα: ὁ
πόνος... ὁ ἄσβεστος πόνος...

Καὶ φεύγουν ἡ ἡμέραις θλιμμέναις καὶ
πικραῖς, ζυμωμέναις μὲ σπαραγμοὺς καὶ
δάκρυα, μὲ διαψεύσεις καὶ ἐρείπεια πό-
θων, μὲ καπνοὺς ὀνείρων καὶ βράκη αἰσθή-
ματος. Τὸ ποτάμι τῆς ζωῆς κυλᾷ νερὰ
'ολὰ κ' αἱματωμένα καὶ μὲ σέρνει ἄθελα
σὰν φύλλο ὡχρὸ καὶ μααραμένο ἀπ' τοῦ
βύρῃ τῆ λύσσα. Θέλω ν' ἀπλώσω τὰ χέ-
ρια μου, θέλω νὰ κλαύσω, θέλω νὰ φω-
νάζω, ἀλλὰ δὲν ἔχω τὴ δύναμι. Ἡ φωνὴ
πνίγεται σ' τὸ στόμα. Καὶ σέρνομαι, σέρ-
νομαι σ' τὸ αἰῶνιο τοῦ χρόνου ποτάμι...

Οἱ ἄνθρωποι γύρω μου γελοῦν καὶ χαί-
ρουν κ' εὐτυχοῦν. Γιατί; Τὰ χεῖλη των
σκορποῦν γέλια ἄφθορα καὶ τὰ μάτια των
λάμπουν ἀπὸ εὐτυχίαν. Γιατί; Γιατὶ ἡ
δική μου καρδιὰ μόνη κάθε τόσο γίνεται
κομμάτια χίλια, γιὰτὶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ
σβύσῃ ποτὲ τὸ δάκρυ ἀπὸ τὰ μάτια μου;
γιατὶ ἐγὼ μετρῶ μόνος μὲ στεναγμοὺς τὸν
χρόνον;

Οἱ ἄνθρωποι εἶρε εὐτυχεῖς διότι ἀγα-
ποῦν ἀλλὰ καὶ ἀγαπῶνται· ἐνῶ ἐγὼ δὲν
ἠῶρα ἀκόμη μιὰ καρδιὰ νὰ μ' ἐννοήσῃ,
καρδιὰ νὰ μὲ συμπονήσῃ καὶ νὰ μὲ συμ-
παθήσῃ, καρδιὰ νὰ μ' ἀγαπήσῃ.

Ποτὲ δὲν μὲ ἠγάπησαν κι' ἠγάπων
αἰωνίως! !...

Ἀθῆναι

Νίκος Σ. Γκινόπουλος

Πόθεν ἐλήφθησαν καὶ τί συμβολίζουν

Κατόπιν τῆς πλήρους ἐπιτυχίας ὑφ' ἧς ἐστέφθησαν αἱ ὑπὸ τοῦ Ὁργανωτοῦ καὶ Διευθυντοῦ τῶν Κρητ. Ταχυδρομείων κ. Κ. Μαρίνου καταβληθεῖσαι προσπάθειαι διὰ τὴν ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊκώτερον καὶ συνεπῶς τελειότερον ὀργάνωσιν τῶν Κρητικῶν Ταχυδρομείων, καὶ χάριν τῶν γραμματοσημοφίλων, οἵτινες ἐξαιρετικὴν ὁλως σπουδαιότητα δίδουσιν εἰς τὰ Κρητικὰ γραμματόσημα, δὲν θεωροῦμεν ἄσκοπον νὰ ἀφιερῶσωμεν ὀλίγας γραμμὰς πρὸς ἐξήγησιν τῶν γραμματοσήμων τούτων.

Τοῦ ἀρχαιολογικοῦ τῆς Κρήτης πλούτου ὄντος μεγάλου, οἱ τύποι τῶν Κρητικῶν γραμματοσήμων δὲν ἦτο δυνατόν ἢ νὰ ληφθῶσιν ἐξ ἀρχαίων Κρητικῶν νομισμάτων ἐχόντων ἐγκεχαραγμένας ἐπ' αὐτῶν διαφόρους παραστάσεις καταλλήλους πρὸς συμβολισμόν τῆς ταχυδρομικῆς καὶ κυριαρχικῆς τοπικῆς ἐννοίας.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ τῆς Ἑλλάδος Μουσείου κ. Ι. Σβορώνος ἀμερόδιως ὑπὸ τῆς Κρητικῆς Κυβερνήσεως παρακληθεὶς ἐξελέξε τοὺς τύπους τῶν Κρητικῶν γραμματοσήμων πλὴν τῶν παριστάντων τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τὴν προτομὴν τῆς Α. Β. Ὑψηλότητος, ἐξ ἀρχαίων Κρητικῶν, ὡς ἦτο ἐπόμενον, νομισμάτων ἀνηκόντων εἰς τὰς ἀρχαίας μεγαλοπόλεις τῆς Κρήτης *Συβριτίας, Φαιστὸν καὶ Κνωσσόν*.

Οὕτω τὸ γραμματόσημα τῶν ἐνὸς λεπτοῦ (ἐρυθρόφαια) καὶ πεντήκοντα λεπτῶν (λειριδιῶν) φέρουσι τὴν εἰκόνα τοῦ Ἑρμοῦ προσαρμύζοντος τὰ πέδιλά του, ὃν χαρακτηρίζει ὡς τοιοῦτον τὸ πρὸ αὐτοῦ κηρύκειον, ἀντεγράφησαν δὲ ἐκ νομισμάτων τῆς Κρητικῆς πόλεως ΣΥΒΡΙΤΙΑΣ, τῆς ὁποίας τὰ νομίσματα διακρίνονται διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν αὐτῶν τελειότητα.

Ὁ σφαγιδογλύφος τῶν νομισμάτων τῆς πόλεως ταύτης ἐνεπνεύσθη ἐκ τῶν στίχων τῆς Ὀδυσσεΐας τοῦ Ὁμήρου (Ραψωδία Ε'. στίχ. 43—47) διὰ τῶν ὁποίων ὁ πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε παραγγέλλει εἰς τὸν Ἑρμῆν ὅπως μεταβαίνων ὡς ταχυδρόμος πρὸς τὴν νύμφην Καλυψὼ νὰ ἀναγγείλῃ εἰς αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν τῶν θεῶν καὶ διατάξῃ ν' ἀφήσῃ ἐλεύθερον τὸν Ὀδυσσεύ.

«Ὡς ἔφατ' οὐδ' ἀπίθητε διάκτορος Ἀργεῖροντες.
ἡυτίκ' ἔπειθ' ὑπὸ ποσὶν ἐδήξατο καλὰ πέδιλα,
ἡμθρόσια, χρύσεια, τὰ μιν φέρον ἡμὲν ἐφ' ὕγρην
ἡδ' ἐπ' ἀπείρονα γαίαν ἅμα πνοιῆς ἀνέμοιο.
Ἐΐλετο δὲ ῥάβδον κτλ.»

Τὰ γράμματα . . . ΤΙΩΝ τὰ ἀριστερὰ τοῦ γραμματοσήμου φαινόμενα εἶνε λείψανα τοῦ ὀνόματος ΣΥΒΡΙΤΙΩΝ τῶν κατοίκων δηλονότι τῆς πόλεως εἰς ἣν τὸ νόμισμα ἀνήκει.

Ἡ παράστασις αὕτη συμβολίζει τὴν διεθνή ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν.

Τὰ τῶν 5 λεπτῶν (πράσινα) καὶ 20 λεπτῶν

(ροδοειδῆ) φέρουσι κεφαλὴν ἥτις παρ' ἄλλων μὲν θεωρεῖται ὡς ἡ κεφαλὴ τῆς Ἡρας, παρ' ἄλλων δὲ ὡς ἡ τῆς νύμφης Κρήτης ἡ ἡ τῆς συζύγου τοῦ Διὸς Εὐρώπης, ἐλήφθησαν δὲ ἐκ νομίσματος διδράχμου, τέχνης Προξιτελείου ἀνευρεθέντος ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Κρητικῇ πόλει Κνωσσῷ, ἐν ἣ καὶ ἦσαν ἐν χρῇσει κατὰ τὴν ἀρχαιότητα.

Τὰ τῶν 10 λεπτῶν (πορφυρὰ) καὶ τὰ τῶν 25 λεπτῶν (βαθυκυάνα) φέρουσι προτομὴν τοῦ Σεπτοῦ ἡμῶν Ἡγεμόνος ἐν μεγάλῃ στολῇ Ναυάρχου.

Τὰ τῆς μιᾶς δραχμῆς (ῥοειδῆ) φέρουσι τὴν εἰκόνα τοῦ Τάλως.

Ὁ Τάλως ἐμυθολογεῖτο ὡς χαλκοῦς πτερωτὸς γίγας ἔχων μίαν καὶ μόνην φλέβα αἵματος διήκουσαν ἀπὸ τοῦ αὐχένος μέχρι τῶν σφυρῶν καὶ ὡς κατασκευάσμα τοῦ Ἡφαίστου. Τὸν Τάλων ὁ Ζεὺς ἐδώρησεν εἰς τὸν Μίνωα διὰ νὰ φυλάττῃ τὴν νῆσον Κρήτην ἀπὸ πᾶσαν ἐπιδρομὴν ξένων λαῶν, οὗτος δὲ περιερχόμενος τρεῖς τῆς ἡμέρας ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τὴν Κρήτην κατώπτευε τὰ πλησίον πλέοντα πλοῖα, ἀλλὰ θέλων νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς Ἀργοναύτας νὰ αποδιβασθῶσιν εἰς τὴν νῆσον ἐφρονεῖσθαι ὑπὸ τῆς Μηδείας ἀφοῦ πρότερον ἐμεθύσθη ὑπ' αὐτῆς. Κατὰ τὸν Πλάτωνα ὁ Τάλως ἦτο ὑπέρτης τοῦ Μίνωος περιερχόμενος μὲ ταχύτητα ἀνέμου τὴν νῆσον καὶ κρατῶν τοὺς χαλκοὺς πίνακας τῶν νόμων τῆς βασιλείας αὐτοῦ.

Ὡς ἐκπροσωπῶν τὴν ἐσωτερικὴν ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν τῆς νήσου προσφεύεσθαι ἐλήφθη ὡς εἰς τῶν τύπων τῶν Κρητικῶν γραμματοσήμων, ἀντιγραφεὶς ἐκ σπανίων ἀργυρῶν νομισμάτων τῆς πόλεως Φαιστοῦ.

Τὰ γραμματόσημα τῶν δύο δραχμῶν κιτρινοφαια παριστῶσι τὸν βασιλέα τῆς Κρήτης Μίνωα καθήμενον ἐπὶ τοῦ θρόνου του καὶ κρατοῦντα σκήπτρον.

Ἡ παράστασις αὕτη ἐλήφθη ἐκ μοναδικοῦ διδράχμου τῆς τότε πρωτεύουσος τῆς Κρήτης Κνωσσῷ, φέροντος ἐν μικρογραφίᾳ καὶ τὸ ὄνομα Μίνως. Ὁ χαρακτὴς δυστυχῶς παρέλειψε νὰ χαράξῃ τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐχάραξε στέμμα μεσαιωνικὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Κρητὸς βασιλέως. Ὡς ἐκ τούτου τὰ γραμματόσημα ταῦτα δὲν διετήρησαν τὸν ἀκριβὲς τύπον τοῦ μοναδικοῦ ἀρχαίου νομίσματος.

Καὶ τέλος τὰ γραμματόσημα τῶν 5 δραχμῶν (μέλανα μετὰ βαθυπρασίνου πλαισίου) φέρουσι τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀγ. Γεωργίου φονεύοντος ἀπὸ τοῦ ἵππου του πτεροφόρον δράκοντα. Ἡ παράστασις αὕτη συμβολίζει τὴν παρούσαν πολιτικὴν κατάστασιν τῆς Κρήτης.

Τὰ Κρητικὰ ὅθεν γραμματόσημα συμβολίζουν τὴν κυριαρχίαν τοῦ Πρίγκιπος Γεωργίου ἐπὶ τῆς Κρήτης, τὴν παρούσαν πολιτικὴν τῆς νήσου κατὰ-

στασιν, τὴν μυθολογικὴν ἡγεμονίαν τοῦ Μίνως, τὴν ἐγχώριον καὶ διεθνὴ ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν τῆς νήσου καὶ τέλος τὴν προσωποποίησιν τῆς Κρήτης.

Ἐκ τούτων καταδείκνυται ἡ τελεία ἐπιτυχία τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Ἰ. Σβορώνου γενομένης ἐκλογῆς τῶν διὰ τὰ Κρητικὰ γραμματόσημα τύπων.

Ἡ ἐπιτυχία δὲν ἔττεψε διὰ πρώτην φοράν τὴν δι' ἀνεύρεσιν καταλλήλων ἐκ νομισμάτων

τύπων ἐργασίαν τοῦ κ. Σβορώνου. Εἰς τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ὀφείλονται καὶ τὰ μεγάλης ποιικιλίας καὶ ἐπιτυχῶν συμβολικῶν παραστάσεων γραμματόσημα τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων καὶ τὸ ἐξ ἀρχαίων Κρητικῶν νομισμάτων φιλοτεχνηθὲν πλαίσιον τῶν διπλωμάτων τῆς Α'. Κρητικῆς Ἐκθέσεως.

Ἀρτεμιδία Ι. Λανδράκη

Δ Η Λ Ω Σ Ι Σ

Πρὸς τοὺς κ. κ. Συνδρομηταὺς

Παρακαλοῦνται οἱ κ. κ. Συνδρομηταὶ τοῦ «Σπινθῆρος» ὅπως λαμβάνοντες ὑπ' ὄψει τὰς μεγάλας δαπάνας, εἰς ἃς καθ' ἕκαστον μῆνα ὑποβαλλόμεθα, εὐαρεσθηθῶσι νὰ ἀποστείλωσι τὴν ἐτήσιαν συνδρομὴν των ὄφρ. χρ. 6 διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς ἢ δι' ἐπιταγῆς τῆς Τραπεζῆς Ἀθηνῶν, ὅπου ὑπάρχουσιν ὑποκαταστήματα αὐτῆς ἢ διὰ Cheque ἐπὶ Παρισίων, ἵνα μὴ καὶ τὸ ἡμέτερον ἔργον ἀποβαίῃ δυσχερέστερον διὰ τῆς ἐκκρεμοῦς τῶν λ)σμῶν καὶ εἰς μέσα ἅλλα εὐρεθῶμεν εἰς τὴν λίαν δυσάρεστον θέσιν νὰ καταφύγωμεν.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἰδρυθεῖσα διὰ Β. Διατάγματος τῷ 1893

Ἔδρα ἐν Ἀθήναις

ὑποκαταστήματα: Ἐν Πειραιεὶ — Πάτραις —
Βόλφ — Σύρφ — Καλάμαις — Ἀλεξανδρεῖα —
Χανίοις — Ἡρακλείῳ

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐκτελεῖ προεξοφλήσεις, εἰσπραξεις γραμματίων, προκαταβολὰς ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων, ἀνοίγει τρεχομένους λ)σμούς ἡγυημένους καὶ ἐν γένει ἀναδέχεται τὴν ἐκτέλεσιν πάσης τραπεζικῆς καὶ ἐμπορικῆς ἐπιχειρήσεως ὑπὸ συμφορωτάτους ὅρους. Δέχεται χρεώγραφα πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστων δικαιωμάτων. Δέχεται καταθέσεις χρημάτων πληρώνουσα τόκον.

3 ο)ο εἰς πρώτην ζήτησιν

3 1)2 ο)ο διὰ καταθέσεις 6 μηνῶν

4 ο)ο διὰ καταθέσεις ἐνὸς ἔτους

5 ο)ο διὰ καταθέσεις δύο ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα.

Διὰ τὰς εἰς χρυσὸν καταθέσεις πληρώνει τὸν αὐτὸν τόκον ἀποδίδωσι δ' αὐτὰς αὐτοустίως.

Ταμειυτήριον

Πᾶσαι αἱ ἐργατικαὶ τάξεις δύνανται καθ' ἐκάστην νὰ καταθέτωσι τὰς οικονομίας των εἰς τὸ Ταμειυτήριον τῆς Τραπεζῆς Ἀθηνῶν πρὸς ἀσφαλῆ φύλαξιν καὶ ἀπολαύην τόκου 4 ο)ο μετὰ τοῦ δικαιώματος ν' ἀποσύρῃσι τὰ χρήματά των εἰς πρώτην ζήτησιν. Καταθέσεις εἶνε δεκταὶ ἀπὸ 5 μέχρι 2000 δραχ. Εἰς τοὺς καταθέτας δίδει ἡ Τράπεζα ἑλτυπον βιβλίον ἐν ᾧ ἐγγράφονται ταχικῶς ὅλαι αἱ καταθέσεις καὶ ἀπολήψεις

ΧΡΗΣΤΟΥ ΒΟΥΖΟΥΝΑΡΑ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ

ΤΗΣ Α. Β. ΥΨΗΛΟΤΗΤΟΣ

ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΙΠΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΑΤΟΥ ΑΡΜΟΣΤΟΥ ΕΝ ΚΡΗΤΗ
ΧΑΝΙΑ — Ὁδὸς Τριμάρτυρος

Τὸ πασίγνωστον Βιβλιοδετεῖον τοῦ κ. Χ. Βουζουναρᾶ, διακρινόμενον διὰ τὴν στερεότητα, κομψότητα καὶ εἰλικρίνειαν τῆς ἐργασίας του, ἐφοδιασμένον μὲ τὰ τελειότερα μηχανήματα τῆς βιβλιοδετικῆς καὶ βραβευθὲν εἰς τὴν Α' ἐν Χανίοις Διεθνῇ Κρητικῇ Ἐκθεσὶν ἐκθύμως τινιστάται ὑπὸ τοῦ «Σπινθῆρος».

ΜΥΡΕΨΙΚΑ ΙΩΣΗΦ Μ. ΛΟΥΓΙΑΚΗ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΝΤΑ

ΕΝ ΤΗ ΔΙΕΘΝΕΙ ΕΚΘΕΣΕΙ ΧΑΝΙΩΝ 1900

Ἰδωρ Κολωνίας — Ἀντιπιτυριῶδες — Ἰδωρ
Λευκῶν Ὁρέων — Ἰδωρ πορτοκίλλου — Ἡ φη-
μισθεῖσα ὀδοντόκονισ καὶ ἐλιξηρίον.

ΧΑΝΙΑ — Ὁδὸς Ποτιέ.

ΧΡΩΜΑΤΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΩΤΑΚΗ (Κρητὸς)

4 — Ὁδὸς Λυκούργου — 4

ΑΘΗΝΑΙ

Πλουσία συλλογὴ εἰδῶν ζωγραφικῆς, βερνίκια παντὸς εἶδους, χρωστῆρες διάφοροι καὶ ἅπαντα τὰ εἶδη τοῦ ἐλαιοχρωματισμοῦ.

ὑπὸ τοῦ «Σπινθῆρος» συνιστάται ἐκθύμως.

Τύποις Ἱ. Προόδου, — Χανία